پەند-نەسىھەتلەر

مۇقەددەس كىتابتىن بىر پارچە

ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى

كىرىش سۆز

«مۇقەددەس كىتاب»نىڭ «پەند ـ نەسىھەتلەر» قىسمى ھېكمەتلىك سۆزلەر توپلىمى بولۇپ، ئاساسەن ئىسرائىللارنىڭ پادىشاھى سۇلايمان تەرىپىدىن ۋۇجۇدقا كەلتۈرۈلگەن. خۇدا ئۇنىڭغا ئەقىل ـ پاراسەتنى ئالاھىدە سۈۋغات سۈپىتىدە ئىنئام قىلغانلىقى ئۈچۈن، ئۇ دانالىقى بىلەن نام چىقارغان. سۇلايمان پادىشاھ ھاياتىدا ئۈچ مىڭدىن ئارتۇق ھېكمەتلىك سۆز ۋە مىڭدىن ئارتۇق ناخشا يېزىپ قالدۇرغان. ئەمما «پەند ـ نەسىھەتلەر»گە كىرگۈزۈلگەن ھېكمەتلىك سۆزلەرنىڭ ھەممىسىلا سۇلايمان تەرىپىدىن يېزىلغان ئەمەس، ئۇنىڭ بەزىلىرى ئاگۇرنىڭ سۆزلىرى، بەزىلىرى لىمۇئېلنىڭ ئانىسىنىڭ نەسىھەتلىرى، يەنە بەزىلىرى بولسا باشقا دانالارنىڭ سۆزلىرىدۇر. كىتابتىكى سۇلايمان پادىشاھنىڭ ھېكمەتلىرىنىڭ بىر قىسمىنى يەھۇدىيە پادىشاھى خىزكىيانىڭ ئوردىسىدىكىلەر توپلىغان.

كىتابتا پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشنىڭ ئەقىل ـ ئىدراكنىڭ باشلىنىشى ئىكەنلىكى تەكىتلىنىدۇ. دانالىق بىلەن نادانلىق سېلىشتۇرۇلۇپ، بۇ ئىككى يولنىڭ بېرىدىغان ئوخشىمىغان نەتىجىلىرى ئارقىلىق ئادەملەرنى ھەق ۋە ناھەقنى توغرا ئايرىشقا يېتەكلەيدۇ.

ھەقىقىي دانالىق خۇدادىن كېلىدۇ. كىتابتا تىلغا ئېلىنغان «دانا»، «ئەقىللىق» ۋە «ئاقىل» دېگەن سۆزلەر ئەقلىي كۈچى ئىنتايىن يۇقىرى ئادەملەرنى كۆرسەتمەستىن، بەلكى خۇدادىن ئەيمىنىدىغان، ئۇنىڭ يولىدا ماڭىدىغان، ئەخلاقلىق كىشىلەرنى كۆرسىتىدۇ. كىتابتىكى «نادان»، «ئەخمەق» ۋە «ھاماقەت» دېگەن سۆزلەر بولسا، بىلىمسىز ياكى كەم ئەقىل ئادەملەرنى كۆرسەتمەستىن، بەلكى خۇدانى رەت قىلىپ، ئەخلاقسىزلىقنى ياكى يامان ئىشلارنى تاللىغان ئادەملەرنى كۆرسىتىدۇ.

بۇ كىتابنىڭ مەزمۇن دائىرىسى بىر قەدەر كەڭ بولۇپ، خۇداغا ئىشىنىش،

خۇدادىــن ئەيمىنىش، دانالــىق، ھەققانىيلــىق، بىلىم، ئەخــلاق، دىيانەت، تىرىشــچانلىق، ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش، ئىســراپخورلۇق قىلماســلىق، نامراتلارغا يار ـ يۆلەك بولۇش، گەپ ـ ســۆزگە دىققەت قىلىش، كىشىلىك مۇناسىۋەت، دۇشمەنگە رەھىمدىل بولۇش، سودا ـ ســېتىق ئىشلىرى ۋە بالا تەربىيىلەش قاتارلىق جەھەتلەردىكى مەزمۇنلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

«پەند ـ نەسىھەتلەر» ئىبرانىي تىلىدا شېئىرىي شەكىلدە يېزىلغان بولۇپ، قوللىنىلغان بەزى ئوخشىتىش، سىمۋول ۋە ماقال ـ تەمسىللەر ئوقۇرمەنلەرگە چۈشىنىكســىز بولۇپ قالماســلىقى ئۈچۈن سۆز مەنىســىنى ئۇيغۇر تىلىدىكى مۇۋاپىق ئىبارىلەر بىلەن ئىپادىلىدۇق.

بىز بۇ كىتابنىڭ ھاياتىڭىزغا يورۇقلۇق بېرىشىنى ئۈمىد قىلىش بىلەن بىرگە سىزنىڭ خۇدادىن ئەيمىنىپ، ئۇنىڭ كۆرسەتكەن دانالىق يولى بىلەن بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشىڭىزگە تىلەكداشمىز.

ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى

تېزىس

1. دانالىق ۋە نەسىھەتلەر (1 ـ بابتىن 9 ـ بابقىچە)
2. پادىشاھ سۈلايمانىنىڭ ھېكمەتلىرى
   (10 ـ بابتىن 22 ـ باب 16 ـ ئايەتكىچە)
3. دانالارنىڭ ھېكمەتلىرى
   (22 ـ باب 17 ـ ئايەتتىن 24 ـ بابنىڭ ئاخىرىغىچە)
4. پادىشاھ خىزكىيا توپلىغان سۈلايمانىنىڭ ھېكمەتلىرى
   (25 ـ بابتىن 29 ـ بابقىچە)
5. ئاگۇر ۋە پادىشاھ لىمۇئېلنىڭ ئانىسىنىڭ ھېكمەتلىرى (30 ـ ، 31 ـ بابلار)

پەند ـ نەسىھەتلەر

پەند ـ نەسىھەتلەرنىڭ قىممىتى

1 [1]داۋۇت پادىشاھنىڭ ئوغلى، ئىسرائىلىيە پادىشاھى سۇلايماننىڭ
پەند ـ نەسىھەتلىرى:
[2] بۇ پەند ـ نەسىھەتلەر دانالىق ۋە تەلىم ـ تەربىيىگە ئىگە قىلار سېنى،
يېشەر ئىبرەتلىك سۆزلەرنىڭ چوڭقۇر مەنىسىنى؛
[3] تەربىيىلەر سېنى ئاقىلانىلىك بىلەن ياشاشقا،
ھەققانىي، ئادىل ۋە دۇرۇس بولۇشقا؛
[4] چېچەن قىلار گول ئادەملەرنى،
بىلىملىك ۋە پەم ـ پاراسەتلىك قىلار ياشلارنى.
[5] ئاڭلاپ بۇلارنى دانالار تېخىمۇ دانا بولسۇن،
زېرەكلەر ئاقىلانە مەسلىھەتكە ئېرىشسۇن.
[6] چۈشەنگىلى بولار بۇ پەند ـ نەسىھەتلەردىن ئەقلىيە سۆزلەرنى،
تەمسىللەرنى، ئاقىللارنىڭ ھېكمەتلىرى ۋە تېپىشماقلىرىنى.

7 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئەقىل ـ ئىدراكنىڭ باشلىنىشىدۇر.
ئەخمەقلەر دانالىق ۋە تەلىم ـ تەربىيىنى كەمسىتىدۇ.

ياشلارغا نەسىھەت

8 ئەي ئوغلۇم، تەربىيىسىگە قۇلاق سال ئاتاڭنىڭ،
تەلىمىگە بىپەرۋالىق قىلما ئاناڭنىڭ.
9 ئۇلارنىڭ تەلىم ـ تەربىيىسى بېشىڭغا تاقالغان تاجدۇر،
بوينۇڭغا ئېسىلغان ئالتۇن زەنجىردۇر.

10 ئەي ئوغلۇم، ئەگەر سېنى گۇناھكارلار ئازدۇرسا،
ئەگەشمىگىن ئۇلارغا.
11 ئەگەر ئۇلار: «كەل، بىزگە قوشۇل، تۇزاق قۇرايلى جان ئېلىشقا،
بىرەر بىگۇناھنى سەۋەبسىزلا پايلاپ تۇرايلى تۇتۇشقا.
12 ئۆلۈكلەر ماكانىدەك تىرىك يۇتايلى بىز گۇناھسىزلارنى،
گۆرگە چۈشۈپ كەتكەندەك يوقىتايلى ئۇ ساغلام ئادەملەرنى.
13 تارتىپ ئالايلى شۇ چاغ خىلمۇخىل قىممەتلىك مال ـ دۇنيانى،
ئالغان ئولجا بىلەن تولدۇرايلى ئۆيلىرىمىزنى.
14 بىزگە شېرىك بول، تاپقىنىمىز ئورتاق بولسۇن» دېسىمۇ،
15 ئەي ئوغلۇم، يولىغا كىرمە ئۇلارنىڭ، باسما بىر قەدەممۇ.
16 چۈنكى ئېتىشىدۇ ئۇلار ئۆزلىرىنى يامانلىققا،
ئالدىرىشىدۇ ھەم قان تۆكۈشكە.
17 قۇش تۇيۇپ قالغاندا تور يېيىش بىھۇدە ئاۋارىچىلىكتۇر،
18 لېكىن شۇ يامانلار دەل ئۆز ئۆزىگە ئەجەللىك تۇزاق قويىدۇ،
ئۆز جېنىغا زامىن بولىدىغان ئورا كولايدۇ.
19 ھارام مال ـ دۇنياغا ھېرىس ئادەملەرنىڭ ئاقىۋىتى شۇكى،
ئالىدۇ بۇ ھارام مال ـ دۇنيا ئۇلارنىڭ جېنىنى.

دانالىقنىڭ ئاگاھلاندۇرۇشى

20 دانالىق چاقىرماقتا كوچىلاردا، ئاۋازى ياڭراتماقتا بازارلاردا،
21 ئۈندىمەكتە ئاۋات جايلاردا،
ۋەز ئېيتماقتا شەھەر دەرۋازىلىرىنىڭ ئالدىدا:
22 ــ ئەي نادانلار، قاچانغىچە نادانلىقتا يۈرىسىلەر؟
ئەي مازاقچىلار، قاچانغىچە مازاق قىلىشتىن ھۇزۇر ئالىسىلەر؟
ئەي ئەقىلسىزلەر، قاچانغىچە بىلىمدىن نەپرەتلىنىسىلەر؟
23 تەنبىھلىرىمگە قۇلاق سالغان بولساڭلار،
سىلەرگە تۆكۈپ بېرەتتىم قەلبىمدىكىنى،
سىلەر بىلەن ئورتاقلىشاتتىم ئوي ـ پىكىرلىرىمنى.
24 لېكىن مېنى رەت قىلدىڭلار چاقىرغىنىمدا،
ھېچقايسىڭلار ئىلىك ئالمىدىڭلار قولۇمنى ئۇزاتقىنىمدا.
25 پەرۋا قىلمىدىڭلار نەسىھەتلىرىمنىڭ ھېچقايسىسىغا،
خالىمىدىڭلار قۇلاق سېلىشنى تەنبىھلىرىمگە.
26 شۇڭا كۈلىمەن بالايىئاپەتكە يولۇققىنىڭلاردا،
سىلەرنى مەسخىرە قىلىمەن ۋەھىمىگە چۈشكىنىڭلاردا،
27 بوراندەك كەلگەن ۋەھىمىدە قالغىنىڭلاردا،
بالايىئاپەت قۇيۇندەك يېتىپ كەلگىنىدە،
ئازاب ۋە قايغۇ سىلەرنى مۈپتىلا قىلغىنىدا.

28 چاقىرسىلەر يالۋۇرۇپ شۇ چاغ مېنى،
لېكىن بەرمەسمەن سىلەرگە جاۋاب.
ھەرقانچە ئىزدىسەڭلارمۇ تاپالمايسىلەر مېنى.
29 چۈنكى نەپرەتلەندىڭلار سىلەر بىلىمدىن،
تاللىمىدىڭلار ئەيمىنىشنى خۇدادىن.

30 قوبۇل قىلمىدىڭلار مېنىڭ نەسىھەتلىرىمنى،
مەنىستىمىدىڭلار بارلىق تەنبىھلىرىمنى.
31 شۇڭا سىلەر ئۆز بېشىڭلارنى يەيسىلەر،
ئۆزۈڭلار كولىغان ئورىغا ئۆزۈڭلار چۈشىسىلەر.
32 بەرھەق، ئۆز جېنىغا زامىن بولىدۇ نادانلار مېنى رەت قىلغانلىقتىن،
ئۆزلىرىنى ھالاك قىلىدۇ ھاماقەتلەر بىغەملىكىدىن.
33 بىراق، ماڭا قۇلاق سالغانلار ئامان ـ ئېسەن ياشايدۇ،
يامانلىقنىڭ ۋەھىمىسىدىن خالىي، خاتىرجەم بولىدۇ.

دانالىقنىڭ ئاتا قىلىدىغانلىرى

2 1 ئەي ئوغلۇم، ئەگەر قوبۇل قىلساڭ سۆزلىرىمنى،
قەلبىڭدە ساقلىساڭ بۇيرۇقلىرىمنى،
2 قۇلاق سالساڭ دانالىققا،
كۆڭۈل قويساڭ ئەقىل ـ ئىدراكقا،
3 خىتاب قىلساڭ پاراسەتكە تەشنا بولۇپ،
چاقىرساڭ ئەقىل ـ ئىدراكنى تەلمۇرۇپ،
4 قازساڭ دانالىقنى ئالتۇن ـ كۈمۈش قازغاندەك،
ئىزدىسەڭ ئۇنى يوشۇرۇن خەزىنە ئىزدىگەندەك،
5 شۇ چاغدا پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىشنى بىلىسەن،
خۇدانى ھەقىقەتەن تونۇيالايسەن.
6 چۈنكى پەرۋەردىگار دانالىق ئاتا قىلغۇچىدۇر.
بىلىم بىلەن ئەقىل ـ ئىدراك ئۇنىڭ سۆزىدىن كېلۇر.
7 ئۇ ساقلاپ قويغاندۇر ياخشىلىقلارنى دۇرۇسلارغا،
ئۆزى قالقاندۇر دىيانەت يولىدا ماڭغانلارغا.
8 يولىنى قوغدايدۇ ئۇ ئادىللىقنى ياقلىغۇچىلارنىڭ،
ساقلايدۇ ئۇ يولىنى سادىق بەندىلىرىنىڭ.

9 شۇ چاغ ھەققانىيلىق، ئادىللىق ۋە دۇرۇسلۇقنى تونۇيسەن،
بۇ ياخشى يوللارنى چۈشىنىسەن.
10 چۈنكى ئورۇن ئالىدۇ دانالىق قەلبىگىدىن،
كۆڭلۈڭ يايرايدۇ بىلىمدىن.
11 قوغدايدۇ سېنى پەم ـ پاراستىڭ،
مۇھاپىزەت قىلىدۇ ھەم ئەقىل ـ ئىدرىكىڭ،
12 شۇندا دانالىق قۇتۇلدۇرىدۇ سېنى يامان يولدىن،
تىلىنىڭ ئاستىدا تىلى بارلاردىن،
13 ئۇنداقلار توغرا يولنى تاشلاپ، زۇلمەتتە ياشار،
14 يامانلىق قىلىشتىن خۇشاللىنار،
رەزىللىكنىڭ نىجىسلىقىدىن شادلىنار،
15 ئەگرى يولدا مېڭىپ ساختىپەزلىك قىلار.

16 دانالىق ساقلار سېنى زىناخور ئايالدىن،
شېرىن ـ شېكەر سۆزلۈك، بۇزۇق خوتۇندىن.
17 بۇنداق خوتۇن تاشلار ياشلىقىدا تەگكەن جورىسىنى،
ئۇنتۇپ قالار ئۇ خۇدا ئالدىدا قىلغان ئەھدىسىنى.
18 ئۆلۈمگە ئاپىرىدىغان يولدۇر ئۇنىڭ ئۆيى،
ئەرۋاھلار ماكانىغا باشلار ئۇنىڭ يولى.
19 ئۇنىڭ يېنىغا بارغانلارنىڭ بىرىمۇ قايتالماس،
ھاياتلىق يولىغا ھەم يېتەلمەس.

20 سەن ماڭ ياخشىلارنىڭ ئىزىدىن،
چىقما ھەققانىيلارنىڭ يولىدىن.
21 چۈنكى يېرىمزدە ماكانلىشار دۇرۇسلار،
قېلىپ قالار دىيانەتلىكلەر.

22 لېكىن ئۇ يەردىن تارمار قىلىنار يامانلىق قىلغۇچىلار.
يۇلۇپ تاشلىنار ۋاپاسىزلار.

ياشلارغا يول ـ يورۇق

3 1 ئەي ئوغلۇم، ئۇنتۇما تەلىمىمنى،
چىڭ ساقلا قەلبىڭدە بۇيرۇقلىرىمنى.
2 ئۆمۈر قوشار ئۇلار ئۆمرۈڭگە،
ئامان ـ ئېسەنلىك ئېلىپ كېلەر ھاياتىڭغا.
3 مېھرىبانلىق ۋە ساداقەتنى تاشلىما،
ئۇلارنى مارجاندەك ئېسىۋال بوينۇڭغا،
پۈتۈۋال قەلبىڭنىڭ چوڭقۇر قېتىغا.
4 تاپسەن ھىممەت ۋە ئىززەت شۇ چاغدا،
خۇدانىڭ ھەم ئادەملەرنىڭ نەزىرىدە.

5 ئىشەنمەي ئۆز ئەقلىڭگە،
ئىشەن پۈتۈن قەلبىڭ بىلەن پەرۋەردىگارغا،
6 ياد ئەت پەرۋەردىگارنى ھەر ئىشتا،
ئوچۇق قىلار يولۇڭنى ئۇ شۇندا.

7 ئۆزۈڭنى ئەقىللىق دەپ سانىما،
پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىپ، يامانلىققا يولىما.
8 شۇنداق قىلساڭ، ساغلام بولار تېنىڭ،
يىلىككە تولار سۆڭەكلىرىڭ.

9 ئۇلۇغلا پەرۋەردىگارنى، ئاتاپ مال ـ دۇنيايىڭنى،
ھەدىيە قىلىپ ئۇنىڭغا ھوسۇلۇڭنىڭ باش بۇرنىنى.

10 شۇندا تولۇپ تاشار ئامبارلىرىڭ ئاشلىققا،
شاراب ئىدىشلىرىڭ يېڭى شارابقا.

11 ئەي ئوغلۇم، باش تارتما پەرۋەردىگارنىڭ تەربىيىسىدىن،
بىزار بولما ئۇنىڭ تەنبىھىدىن.
12 چۈنكى ئاتا تەربىيىلىگەندەك ئەتىۋارلىق ئوغلىنى،
پەرۋەردىگارمۇ تەربىيىلەر سۆيگەنلىرىنى.

13 دانالىققا ئېرىشكەنلەر، ئەقىل ـ ئىدراك تاپقانلار بەختلىكتۇر!
14 دانالىق كەلتۈرگەن پايدا كۈمۈشنىڭكىدىنمۇ ئارتۇقتۇر،
ئالتۇندىن ئالغان مەنپەئەتتىنمۇ ئەۋزەلدۇر.
15 ئۇ لەئەل ـ ياقۇتلاردىن قىممەتلىكتۇر،
ھەرقانداق ئارزۇلۇق نەرسەڭ ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەستۇر.
16 باردۇر ئۇزۇن ئۆمۈر دانالىقنىڭ ئوڭ قولىدا،
بايلىق ۋە شۆھرەت ئۇنىڭ سول قولىدا.
17 بېغىشلار دانالىق يولى شاد ـ خۇراملىق ساڭا،
يېتەكلەر ئۇ سېنى ئامانلىققا.
18 دانالىقنى تۇتۇپ تۇرغۇچىلار ئۈچۈن ئۇ ھاياتلىق دەرىخىدۇر،
دانالىقنى مەھكەم تۇتقانلارنىڭ ھەممىسى بەختلىكتۇر.

19 پەرۋەردىگار دانالىقى بىلەن ياراتتى زېمىننى،
ئەقلى بىلەن بەرپا قىلدى ئاسماننى.
20 پەرۋەردىگارنىڭ دانالىقى بىلەن چوڭقۇر قاينىملار ئېتىلدى،
بۇلۇتلار شەبنەم پۈركىدى.

21 ئەي ئوغلۇم، چىڭ تۇت دانالىق ۋە پەم ـ پاراسەتنى،
كۆز ئالدىڭدىن ھەرگىز يوقاتما ئۇلارنى.

22 ئۇلار ھايات بەخش ئېتەر جېنىڭغا،
بېزەك بولۇپ ئېسىلار بوينۇڭغا.
23 شۇ چاغ يولۇڭدا يۈرسەن تىنچ ـ ئامان،
پۇتلىشىپ كەتمەيسەن ھېچقاچان.
24 ياتقاندا ھېچنېمىدىن قورقمايسەن،
يېتىپلا تاتلىق ئۇخلايسەن.
25 قورقما تۇيۇقسىز كەلگەن خەۋپتىن،
رەزىللەرنىڭ بېشىغا كەلگەن ۋەيرانچىلىقتىن.
26 چۈنكى تايانچىڭدۇر پەرۋەردىگار،
ئۇ پۇتلىرىڭنى تۇزاقلارغا چۈشۈشتىن ساقلار.

27 ئەگەر كەلسە ياخشىلىق قىلىش قولۇڭدىن،
ياردەمىڭنى ئايىما ھاجەتمەنلەردىن.
28 قوشناڭغا ئېھتىياجلىق نەرسە سەندە بار بولسا،
«ئەتە كەل، شۇ چاغدا بېرەي» دەپ ئۇنى قايتۇرما.

29 قوشناڭغا زىيانكەشلىك قىلىش نىيىتىدە بولما،
چۈنكى ئۇ ساڭا ئىشىنىپ خاتىرجەم ياشىدى يېنىڭدا.
30 بىرەرسى ساڭا يامانلىق قىلمىغان بولسا،
ئۇنىڭ بىلەن سەۋەبسىز ماجىرالاشما.

31 زوراۋانغا ھەسەت قىلما،
ئۇنىڭ يوللىرىدىن ھېچقايسىسىنى تاللىما.
32 چۈنكى ئەگرى ئادەملەر يىرگىنچلىكتۇر پەرۋەردىگارغا،
دۇرۇسلارغا ئۇ يېقىن تۇرار ئەمما.

33 پەرۋەردىگارنىڭ لەنىتى تېگەر رەزىللەرنىڭ ئۆيىگە،
ئۇ بەخت ئاتا قىلار ھەققانىيلارنىڭ ئائىلىسىگە.
34 ئۇ مەسخىرىچىلەرنى مەسخىرە قىلار،
كىچىك پېئىللارغا شەپقەت ياغدۇرار.
35 دانالار شان ـ شەرەپكە مۇيەسسەر بولار،
نادانلار بولسا شەرمەندىلىكتە قالار.

دانالىقنىڭ ئەۋزەللىكى

4 1ئەي ئوغۇللىرىم، ئاتاڭلارنىڭ تەربىيىسىگە قۇلاق سېلىڭلار.
ئەقىل ـ ئىدراك تېپىش ئۈچۈن كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار.
2 چۈنكى سىلەرگە ئۆگىتىمەن ئىلىم ـ ھېكمەتنى،
تەرك ئەتمەڭلار مېنىڭ تەلىملىرىمنى.
3 كىچىكىمدە ئالغانىمەن ئاتامنىڭ تەربىيىسىنى،
ئىدىم مەن ئانامنىڭ يالغۇز ئەتىۋارلىقى،
4 ئاتام ماڭا مۇنداق ئۆگەتكەنىدى:
ــ يۈرىكىڭدە ساقلىغىن سۆزلىرىمنى،
ئەمەل قىلغىن بۇيرۇقلىرىمغا،
ياشايسەن بەختلىك شۇندا.
5 ئەقىل تاپ، ئېرىش دانالىققا،
ئۇنتۇما ئېيتقانلىرىمنى، سۆزۈمدىن چىقما.
6 دانالىقتىن ۋاز كەچمە، ئۇ سېنى قوغدار،
ئۇنى سۆيگىن، ئۇ سېنى مۇھاپىزەت قىلار.
7 دانالىققا ئېرىشىشتۇر دانالىقنىڭ باشلىنىشى،
ئەقىل تاپ، بېرىپ بولسىمۇ پۈتۈن بايلىقىڭنى.
8 دانالىقنى ئەتىۋارلىغىن، ئۇ سېنى ئۈستۈن قىلار.
ئۇنى قۇچاقلا ئۇ سېنى شۆھرەتكە ئېرىشتۈرەر.

9 دانالىق تاقار كۆركەم تاج بېشىڭغا،
ئىنئام قىلار شەرەپ تاجىنىمۇ ساڭا.

10 سۆزلىرىمنى ئاڭلا، قوبۇل قىل، ئەي ئوغلۇم،
شۇندا ئۇزۇن بولار ئۆمرۈڭ.
11 مەن ساڭا كۆرسەتتىم دانالىقنىڭ يولىنى،
يېتەكلىدىم توغرا يولدا مېڭىشنى.
12 توسالغۇغا ئۇچرىمايسەن ماڭغىنىڭدا،
پۇتلىشىپ كەتمەيسەن يۈگۈرگىنىڭدە.
13 ئالغان تەربىيىنى چىڭ تۇت، ئايرىلما، ئوبدان ساقلا ئۇنى،
ئۇ سېنىڭ ھاياتىڭدۇر چۈنكى.
14 كىرمە رەزىللەرنىڭ يولىغا،
يۈرمە يامانلارنىڭ ئىزىدا.
15 ئۆزۈڭنى قاچۇر، ئۆتمە ھەم ئۇلارنىڭ يولىدىن،
بۇرۇلۇپ ئۆتۈپ كەتكىن ئۇلارغا يولىماستىن،
16 چۈنكى ئۇخلىيالماس ئۇلار يامانلىق قىلمىغىچە،
ئۇيقۇسى كەلمەس بىرەرسىنى يىقىتمىغىچە.
17 ئۇلار يەر رەزىللىكىنىڭ نېنىنى.
ئىچەر زوراۋانلىقنىڭ شارابىنى.

18 تاڭ نۇرىغا ئوخشار ھەققانىيلارنىڭ يولى،
قۇياش تولۇق كۆتۈرۈلگىچە نۇرلىنار يورۇغانسېرى.
19 قاراڭغۇ زۇلمەتكە ئوخشار رەزىللەرنىڭ يولى،
بىلمەس ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نېمىگە پۇتلىشىپ كېتىشىنى.

20 ئەي ئوغلۇم، سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلا.
ئوبدان قۇلاق سال ئېيتقانلىرىمغا،

21 ئۇلارنى كۆز ئالدىڭدىن يوقاتما،
قەلبىڭنىڭ چوڭقۇر قېتىدا ساقلا.
22 چۈنكى چۈشەنگەنلەر ئۈچۈن بۇ سۆزلەر ھاياتلىقتۇر،
ئۇلارنىڭ تەن ساغلاملىقىدۇر.
23 پاك تۇت بار كۈچۈڭ بىلەن قەلبىڭنى،
ئۇ ھايات بۇلىقىدۇر چۈنكى.
24 بىر ئېغىزمۇ ئەگرى گەپ قىلما.
تىلىڭنى ھىيلىگەرلىكتىن ساقلا.
25 ئالدىڭغا تىككىن كۆزلىرىڭنى،
توغرا تاشلا ھەم نەزىرىڭنى.
26 ھەربىر قەدىمىڭنى ئال توغرا،
ئوڭ بولىدۇ ماڭغان يوللىرىڭ شۇندا.
27 ئوڭ، سولغا چەتلىمەي، ئالغا باسقىن،
يىراق تۇت پۇتلىرىڭنى يامانلىقتىن.

زىنا قىلماسلىققا ئاگاھلاندۇرۇش

5 1ئەي ئوغلۇم، ھېكمەتلىك سۆزلىرىمگە كۆڭۈل قويغىن،
ئاقىلانە مەسلىھەتلىرىمگە قۇلاق سالغىن.
2 شۇندا ئايرىلماس ئەقىل ـ ئىدراك سەندىن،
دۇرۇس سۆزلەر تۆكۈلەر لەۋلىرىڭدىن.
3 ھەسەل تامار بۇزۇق خوتۇننىڭ لەۋلىرىدىن،
سىلىقتۇر ئۇنىڭ سۆزلىرى زەيتۇن يېغىدىن.
4 لېكىن ئۇ ئېلىپ كەلگەن ئاقىۋەت ئاچچىقتۇر كەكرىدەك،
ئازاب ـ ئۇقۇبەتلىكتۇر خەنجەر بىلەن تىلغاندەك.
5 ئۆلۈمگە باشلار ئۇنىڭ تۇتقان يولى.
ئۆلۈكلەر ماكانىغا ئېلىپ بارار باسقان قەدەملىرى.

6 ئۇ ھاياتلىق يولىنى ئويلاپمۇ قويماس،
ئەگرى يوللاردا تېنەپ يۈرگەنلىكىنى ئۆزى بىلمەس.

7 ئەي ئوغۇللار، سۆزلىرىمنى كۆڭۈل قويۇپ ئاڭلاڭلار.
دېگەنلىرىمدىن چىقماڭلار.
8 بۇنداق خوتۇندىن نېرى قاچ!
ئۇنىڭ بوسۇغىسىغا يېقىن يولىما!
9 بولمىسا، ئۆز ئىززىتىڭنى يوقىتىسەن،
رەھىمسىزگە قەرزدار بولىسەن.*
10 بايلىقىڭدىن ياتلار بەھرىمەن بولار،
مېھنەت قىلىپ تاپقانلىرىڭ ئۆزگىنىڭ ئۆيىدە قالار.
11 ناله ـ پەريياد چېكىسەن ئۆمرۈڭنىڭ ئاخىرىدا،
ھېچ مادار قالمىغاندا تەن ۋە ۋۇجۇدۇڭدا.
12 شۇ چاغ دەيسەنكى:
ــ نېمىشقىمۇ تەربىيىنى ئۆچ كۆرگەندىمەن؟
كۆڭلۈمدە تەنبىھلەرنى مەنىستىمگەندىمەن؟
13 ئۇستازلىرىمنىڭ سۆزىنى ئاڭلىمىغاندىمەن؟
ماڭا تەربىيە بەرگەنلەرگە قۇلاق سالمىغاندىمەن؟
14 تاس قالدىم مانا شەرمەندە بولۇشقا،
يىغىلغان جامائەت ئالدىدا.

15 ئىچكىن ئۆز كۆلچىكىڭنىڭ سۈيىدىن،
ئۆز قۇدۇقۇڭدىكى سۈزۈك سۈدىن.

* بۇ يەردە ئۇنىڭ زىناخورلۇق قىلغانلىقى بايقالغاندىن كېيىن ئايالنىڭ ئېرى ياكى ئائىلىسىدىكىلەرگە قەرزدار بولىدىغانلىقى مەنىسىدە بولۇشى مۇمكىن.

16 تاشسۇنمۇ بۇلاقلىرىڭ تاشقىرىغا، ئۆستەڭلىرىڭ كوچىلارغا؟
17 ئۇلار مەنسۇپ بولسۇن ساڭلا،
ئۇلارنى ئۆزگىلەر بىلەن ئورتاقلاشما.
18 قۇدۇقۇڭ بەرىكەتلىك بولسۇن،
ياشلىقىڭدا ئالغان ئايالىڭدىن ھۇزۇر ئالغىن.
19 ئۇ كېيىكتەك سۆيۈملۈك، مارالدەك چىرايلىقتۇر،
ئۇنىڭ كۆكسى سېنى قانائەتلەندۈرسۇن،
مۇھەببىتىگە دائىم شەيدا بولغىن.
20 ئوغلۇم، نېمىشقا شەيدا بولسەن بۇزۇق خوتۇنغا؟
نېمىشقا ئاتسەن ئۆزۈڭنى زىناخور خوتۇننىڭ قوينىغا؟

21 پەرۋەردىگارنىڭ كۆز ئالدىدىدۇر ئىنساننىڭ قىلغانلىرى،
كۆزىتىپ تۇرىدۇ ئۇ ئۇنىڭ بارلىق يوللىرىنى.
22 چۈشۈرىدۇ يامانلىقىڭ قىلمىشلىرى ئۆزىنى تۇزاققا.
ئىلىندۇ ئۇ ئۆز گۇناھى بىلەن سىرتماققا.
23 ئۇ ئۆزىنى تۇتالماسلىقىدىن ئۆز جېنىغا زامىن بولىدۇ.
چېكىدىن ئاشقان ئەخمەقلىقى تۈپەيلى يولدىن ئازىدۇ.

نادانلىقتىن ھەزەر ئەيلەشكە دەۋەت

6 1 ئەي ئوغلۇم، كېپىل بولغان بولساڭ دوستۇڭغا،
ياكى قول بەرگەن بولساڭ كاپالەت ئۈچۈن بىراۋغا،
2 تۇتۇلۇپ ئاغزىڭدىن چىققان سۆزۈڭ بىلەن،
باغلىنىپ قالغان بولسەن ئۆز ۋەدەڭ بىلەن،
3 قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن ئۆزۈڭنى بۇنىڭدىن،
بۇنداق قىل، ئۇ كىشىنىڭ يېنىغا دەرھال بارغىن،
ئۇنىڭدىن ئۆتۈنۈپ سورا تۆۋەنچىلىك بىلەن،

چۈنكى ئۇنىڭ ئىلكىدىسەن بەرگەن ۋەدەڭ بىلەن.
4 قۇتۇلمىغىچە ئۇخلاپ ياتما، كىرپىك قاقما،
5 ئازاد قىل ئۆزۈڭنى ئوۋچى قولىدىن قاچقان كېيىكتەك،
ئوۋچىنىڭ تورىدىن قۇتۇلغان قۇشتەك.

6 ئەي ھۇرۇن، ئال چۈمۈلىلەردىن ئۈلگە،
ئەقىل تاپ قاراپ ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىگە.
7 يوقتۇر باشلىق، نازارەتچى، ھۆكۈمدار ئۇلاردا.
8 لېكىن تەييارلار ئۇلار قىشنىڭ ئوزۇقىنى يازدا،
ئاشلىق توپلار ھوسۇل يىغىش ۋاقتىدا.
9 ئەي ھۇرۇن، سەن قاچانغىچە ئۇخلايسەن؟
قاچان ئورنۇڭدىن تۇرسەن؟
10 دەيسەنكى:
بىرئاز كۆزۈمنى يۇمۇۋالاي، بىردەم ئۇخلىۋالاي،
يەنە بىردەم پۇت ـ قولۇمنى ئالماپ يېتىۋالاي.
11 يېتىۋەرسەڭ يېنىڭغا كېلەر قاراقچىدەك نامراتلىق،
قوراللىق بۇلاڭچىدەك ھەم موھتاجلىق.

12 ئۆكتەملەر بىلەن يامانلار يالغان ـ ياۋداق سۆزلەپ يۈرىدۇ.
13 كۆز قىسىپ، پۇت ـ قولى بىلەن شەرەت قىلىدۇ،
14 قارا نىيىتى بىلەن يامانلىق پىلانلايدۇ،
ھەمىشە جېدەل ـ ماجىرا تېرىدۇ.
15 شۇڭا، كېلىدۇ تۇيۇقسىز بالا ـ قازا ئۇلارغا،
بىردىنلا بىتچىت بولۇپ قالار قۇتقۇزۇلغۇسىز ھالغا.

16 پەرۋەردىگارنىڭ يىرگىنىدىغان ئىشى ئالتە،
ياق، نەپرەتلىنىدىغان ئىشى يەتتە.

17 ئۇلار بولسىمۇ تەكەببۇر قارايدىغان كۆز،
يالغان ـ ياۋىداق سۆزلەيدىغان تىل،
بىگۇناھلارنىڭ جېنىنى ئالىدىغان قول،
18 سۈيىقەست ئويلايدىغان كۆڭۈل،
يامانلىققا يۈگۈرىدىغان پۇت،
19 ئاغزىدىن يالغانچىلىق تۆكۈلىدىغان ساختا گۇۋاھچى،
ھەم قېرىنداشلار ئارا ماجىرا چىقارغۇچى.

20 ئەي ئوغلۇم، ئەمەل قىل بۇيرۇقىغا ئاتاڭنىڭ،
چىقما تەلىمىدىن ئاناڭنىڭ.
21 ئورنىتىپ ئۇلارنىڭ سۆزىنى قەلبىڭگە،
ئېسىۋال مارجان قىلىپ بوينۇڭغا.
22 نەگىلا بارساڭ، يول باشلار ئۇ ساڭا،
قوغدار سېنى ئۇخلىغىنىڭدا،
مەسلىھەت بېرەر ساڭا ئويغانغىنىڭدا.
23 چۈنكى بۇيرۇق بولسا چىراغدۇر،
تەلىم بولسا نۇردۇر،
تەربىيىنىڭ ئۆزى ھايات يولىدۇر.
24 ئۇلار ساقلار سېنى بۇزۇق خوتۇندىن،
زىناخور خوتۇننىڭ شېرىن سۆزلىرىدىن.
25 بېرىلىپ كەتمە ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە،
ئەسىر بولۇپ كەتمە قاش ـ كۆز ئوينىتىشىغا.
26 نان ھەققى يېتەر پاھىشە ئايالغا،
ئۆزگىنىڭ خوتۇنى ئەزىز جېنىڭنى ئالار قارىغا.
27 كىيىمى كۆيمەمدۇ ئېتىكىگە چوغ سالغۇچىنىڭ؟
28 پۇتى كۆيمەمدۇ چوغ ئۈستىدە ماڭغۇچىنىڭ؟

29 ئوخشاشتۇر ئۆزگىنىڭ خوتۇنى بىلەن زىنا قىلغۇچىنىڭ ئاقىۋىتى،
قۇتۇلالماس جازادىن ئۇنىڭ بىلەن بىر ئورۇندا ياتسا كىمكى.

30 كىشىلەر كەمستەمەيدۇ ئاچلىقتىن ئوغرىلىق قىلغان ئوغرىنى،
31 لېكىن تۇتۇلۇپ قالسا، تۆلەيدۇ ئۇ بىرگە يەتتە ھەسسە تۆلەمنى،
تاپشۇرىدۇ ئۆي ئىچىدىكى بارلىق بىساتىنى.
32 ئەمما ئۆزگىنىڭ ئايالى بىلەن زىنا قىلغۇچى،
يوقتۇر ئەقلى، ھالاك قىلىدۇ ئۆز ئۆزىنى.
33 ئۇ چوقۇم شەرمەندە بولۇپ، تاياق يەيدۇ،
يۇيۇپ چىقارغۇسىز رەسۋاچىلىققا قالىدۇ.
34 چۈنكى ئايالنىڭ ئېرى غەزەپكە كېلەر كۈندەشلىك ئوتىدا،
ھەرگىز رەھىم قىلماس ئۇ ئىنتىقام ئالغاندا.
35 ھەرقانداق تۆلەمگە ئۇ قاراپمۇ قويماس،
بەرسەڭمۇ قانچىلىك سوۋغات، ئۇ رازى بولماس.

بۇزۇق خوتۇن

7 1 ئەي ئوغلۇم، ئەمەل قىل سۆزلىرىمگە،
بۇيرۇقلىرىمنى قەدىرلە.
2 ئەمەل قىل ئۇلارغا، بەختلىك ياشايسەن شۇندا.
تەلىملىرىمنى كۆز قارىچۇقۇڭدەك ئاسرا.
3 ئۇلارنى تېڭىپ بارماقلىرىڭغا،
پۈتۈۋال قەلبىڭنىڭ چوڭقۇر قېتىغا.
4 ئاچا ـ سىڭىل دەپ تونۇغىن دانالىقنى،
ئۇرۇق ـ تۇغقان دەپ ئاتىغىن پاراسەتنى.
5 شۇندا ساقلار ئۇلار سېنى زىناخور ئايالدىن،
تىلى شېرىن، بۇزۇق خوتۇندىن.

6 ئۆيۈمنىڭ دېرىزە پەنجىرىسىدىن تاشقىرىغا قارىغىنىمدا بىر قېتىم،
7 ساددا ياشلار ئارا بىر ئەقىلسىز يىگىتنى كۆرۈپ قالدىم.
8 ئۇ كوچا ياقىلاپ مېڭىۋەردى.
بىر خوتۇننىڭ دوقمۇشتىكى ئۆيى تەرەپكە مېڭىپ قالدى.
9 بۇ، كۈن پېتىپ، كېچە قاراڭغۇسى چۈشۈشكە باشلىغان ۋاقىت ئىدى.

10 مانا، بىر خوتۇن يىگىتنىڭ ئالدىغا چىقىپ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشتى.
ئۇ پاھىشىدەك ياسىنىۋالغان بولۇپ، نىيىتى بۇزۇق ئىدى.
11 بىشەم ۋە باشباشتاق بولۇپ، ئۇ ئۆيىدە ئولتۇرمايتتى.
12 ئەرلەرنى ئېزىقتۇرۇشقا ساقلايتتى ھەر بىر دوقمۇشتا،
بەزىدە كوچىلاردا، بەزىدە بازارلاردا.
13 ئۇ ھېلىقى يىگىتكە ئېسىلىپ، سۆيۈپ، قېلىنلىق بىلەن ئېيتتى:
14 ــ ئۆيۈمدە بار «ئامانلىق قۇربانلىقى»نىڭ گۆشى،
بۈگۈن قىلدىم خۇداغا ۋەدە قىلغان بۇ قۇربانلىقنى.
15 شۇڭا، سىز بىلەن كۆرۈشۈش ئۈچۈن چىققانىدىم،
ئەمدى سىزنى ئىزدەپ تېپىۋالدىم.
16 كارىۋىتىمنى مىسىرنىڭ رەڭلىك ياپقۇچلىرى بىلەن ياپتىم.
17 ئورۇن ـ كۆرپىلىرىمگە مۇرمەككى، مۇئەتتەر ۋە دارچىنلار چاچتىم.
18 كېلىڭ، تاڭ ئاتقۇچە قېنىپ ئوينىشايلى،
بىر ـ بىرىمىزنىڭ قوينىدا لەززەتلىنەيلى.
19 چۈنكى ئېرىم ئۆيدە يوق، چىقىپ كەتتى يىراق سەپەرگە،
20 ئېلىپ بىر ھەمیان كۈمۈش تەڭگە، ئۆيگە قايتمايدۇ ئاي تولغۇچە.

21 بەند قىلدى ئايال ئۇنى ئۆزىگە شېرىن سۆزلىرى بىلەن،
ئېزىقتۇردى ئۇنى ياغلىما گەپ بىلەن.

22 ياش يىگىت ئۇ ئايالغا ئويلىمايلا ئەگەشتى،
قۇشخانىغا ئېلىپ ماڭغان ئۆكۈز كەبى،
قاپقانغا چۈشۈش ئالدىدىكى بۇغا كەبى،
23 قىلتاققا ئۆزىنى ئېتىۋاتقان قۇش كەبى،
ئوق تېشىپ ئۆتمىگۈچە ئۇنىڭ جىگىرىنى،
بىلمەس ئۇ زىنانىڭ ھاياتىغا زامىن ئىكەنلىكىنى.

24 ئەي ئوغۇللىرىم، ئەمدى قۇلاق سېلىڭلار سۆزلىرىمگە،
ئېتىبار بېرىڭلار دېگەنلىرىمگە.
25 بۇنداق خوتۇن يولىغا مايىل بولمىسۇن كۆڭلۈڭلار،
ئۇنىڭ يولىغا كىرىپ ئادىشىپ كەتمەڭلار.
26 بۇنداق ئايال نابۇت قىلغان نۇرغۇن كىشىلەرنى،
ھاياتىدىن ئايرىغان سانسىز ئەرلەرنى.
27 ئېلىپ بارار ئۇنىڭ ئۆيى گۆرگە،
ئۆلۈكلەر ماكانىدىكى چوڭقۇر يەرگە.

دانالىقنىڭ ئۆزىنى تەرىپلىشى

8 1 دانالىق چاقىرمىدىمۇ؟
ئەقىل ـ ئىدراكنىڭ ئاۋازى ياڭرىمىدىمۇ؟
2 تۇرۇپ ئۇ يول بويىدىكى ئېگىز جايلاردا،
تۆت كوچىلاردا،
3 جاكارلىماقتا شەھەر دەرۋازىلىرىنىڭ يېنىدا،
شەھەرگە كىرىش ئېغىزلىرىدا:
4 ئەي ئىنسانلار، سىلەرنى چاقىرىۋاتىمەن،
ئادەم بالىلىرىغا خىتاب قىلىۋاتىمەن.
5 ئەي گول ئادەملەر، ئۆگىنىڭلار زېرەكلىكنى،

ئەي نادانلار، ئۆگىنىڭلار ئەقلىڭلارنى ئىشلىتىشنى.
6 قۇلاق سېلىڭلار، ئېيتماقچىمەن يۈكسەك ئىشلارنى،
دۇرۇستۇر ئاغزىمدىن چىققانلىرى.
7 ھەقىقەتنى سۆزلەيمەن، يالغان سۆزلەشتىن نەپرەتلىنىمەن.
8 ئېيتقانلىرىمنىڭ ھەممىسى ھەقتۇر،
ئۇنىڭدا ھىيلىگەرلىك ياكى ساختىلىق يوقتۇر.
9 ئېنىقتۇر بارلىق سۆزلىرىم چۈشەنگەنلەرگە،
توغرىدۇر ئۇلار بىلىم ئالغانلارغا.
10 قوبۇل قىلىڭلار كۈمۈشنىڭ ئورنىغا نەسىھەتلىرىمنى،
ساپ ئالتۇننىڭ ئورنىغا بىلىمنى.
11 چۈنكى دانالىق لەئەل ـ ياقۇتلاردىنمۇ قىممەتلىكتۇر،
ھەرقانداق ئارزۇلۇق نەرسە ئۇنىڭغا تەڭ كېلەلمەستۇر.

12 مەن دانالىقمەن، ئەقىل ـ ئىدراك بىلەن بىللە ياشايمەن.
بىلىم ۋە پەم ـ پاراسەتنىڭ ئىگىسىمەن.
13 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش يامانلىقتىن نەپرەتلىنىشتۇر.
نەپرەتلىنىمەن تەكەببۇرلۇق، مەنمەنلىك، يامان يول، يالغان سۆزدىن.
14 ئىگىسىمەن نەسىھەت ۋە ھېكمەتنىڭ،
ئەقىل ھەم كۈچ ـ قۇدرەتنىڭ.
15 مەن ئارقىلىق ھۆكۈم سۈرىدۇ پادىشاھلار،
ئادىل قانۇن ـ پەرمان چىقىرىدۇ ھۆكۈمدارلار.
16 مەن ئارقىلىق ئىدارە قىلىدۇ ھوقۇقدارلار،
ئەمەلدارلار، بارلىق ئادىل ھۆكۈم چىقارغۇچىلار.
17 سۆيىمەن مەنمۇ مېنى سۆيگەنلەرنى،
تاپالايدۇ تىرىشىپ ئىزدىگەنلەر مېنى،
18 مەندە باردۇر بايلىق ۋە شۆھرەت،

تۇگىمەس مال ـ دۇنيا ۋە ھەققانىيەت.
19 مەن بېرىدىغان مېۋە ئالتۇندىن، ھەتتا ساپ ئالتۇندىن قىممەتلىكتۇر.
مەندىن كېلىدىغان پايدا ساپ كۈمۈشتىنمۇ ئەۋزەلدۇر.
20 مەن ھەققانىيەت يولىدا ماڭىمەن،
ئادالەت يولىدا ئىلگىرىلەيمەن.
21 مېنى سۆيگەنلەرگە بايلىق بېرىمەن،
ئۇلارنىڭ خەزىنىلىرىنى تولدۇرىمەن.

22 پەرۋەردىگار ۋۇجۇدقا كەلتۈرگەن مېنى ئۆز ئىشلىرىنى باشلىشىدىن بۇرۇنلا،
ھەممە مەۋجۇداتلارنىڭ ھېچ نېمىنى يارىتىشتىن بۇرۇنلا،
23 بەرپا بولغانمەن ئەلمىساقتىلا، ئەزەلدىن تارتىپلا،
يەر ـ زېمىن تېخى يارىتىلماستىلا.
24 تۆرەلگەنمەن دېڭىز ـ ئوكيانلار يوقتىلا،
بۇلاقلار كۆز ئاچماستىلا،
25 تۆرەلگەنمەن ئېگىز تاغلار شەكىللەنمەستىلا،
تۆپىلىكلەر پەيدا بولماستىلا،
26 خۇدا بىپايان زېمىن، كەڭ دالىلارنى ياراتماستىلا،
زېمىندىكى توپا ـ چاڭلار تېخى مەۋجۇت بولماستىلا.
27 ئۇ يەردە ئىدىم خۇدا ئاسماننى ئورناتقىندا،
دېڭىز يۈزىگە ئۈپۈق سىزىقنى سىزغىندا،
28 ئاسمانغا بۇلۇتلارنى ئورۇنلاشتۇرغىندا،
دېڭىز ـ ئوكيانلارنى سۇ بىلەن تولدۇرغىندا،
29 ئۇ سۇلار تاشمىسۇن دەپ، ئەمر قىلىپ دېڭىزغا چەك قويغىندا،
يەر ـ زېمىننىڭ ئۇلىنى بەلگىلىگىنىدە.
30 مەن ئۇنىڭ يېنىدىكى ئۇستا ھۈنەرۋەن ئىدىم.
ھەر كۈنى مەن ئۇنىڭ خۇشاللىقى ئىدىم،

مەنمۇ ھەردائىم ئۇنىڭ ھۇزۇرىدا شادلىناتتىم.
31 ئۇ ياراتقان پۈتكۈل ئالەم ئۈچۈن شادلىناتتىم.
دۇنيادىكى ئىنسانلاردىن سۆيۈنەتتىم.

32 ئەمدى ماڭا قۇلاق سېلىڭلار، ئەي ئوغۇللار،
نەقەدەر بەختلىكتۇر يولۇمنى تۇتقانلار!
33 تەلىم ـ تەربىيەمگە قۇلاق سېلىپ، ئەقىل تېپىڭلار،
ئۇلارغا بىپەرۋالىق قىلماڭلار.
34 نەقەدەر بەختلىكتۇر ئىشىك ئالدىمدىن كەتمەي ھەر كۈنى،
بوسۇغامدا كۈتۈپ سۆزۈمنى ئاڭلايدىغان كىشى!
35 چۈنكى مېنى تاپقانلار ھاياتلىقنى تاپار.
پەرۋەردىگارنىڭ رازىلىقىغا ئىگە بولار.
36 ئۆزى زىيان تارتار مېنى قولدىن بېرىپ قويغانلار،
ئۆلۈمنى ياخشى كۆرگەنلەردۇر مېنى يامان كۆرگەنلەر.

دانالىقنىڭ چاقىرىقى

9 1 سالدى دانالىق بىر ئۆي ئۆزىگە،
ئورناتتى يەتتە تۈۋرۈك ئۇنىڭغا.
2 سويۇپ مال، تەييارلاپ شارابنى،
يايدى ئۇ داستىخىننى.
3 ئەۋەتتى دېدەكلىرىنى ئۆز زىياپىتىگە چاقىرىشقا،
تۇرغۇزدى شەھەرنىڭ ئەڭ ئېگىز جايلىرىدا:
4 «ئەي ساددىلار، بۇ يەرگە كېلىڭلار!» دەپ چاقىرغۇزدى،
ئەقىلسىزلەرگە ئۇ مۇنداق ئېيتتى:
5 «ئەتكەن غىزايىمغا ئېغىز تېگىڭلار،
تەييارلىغان شارابىمنى ئىچىڭلار.

6 نادانلىق يولىنى تاشلاڭلار، بەختلىك ياشايسىلەر شۇندا،
مېڭىڭلار ئاقىللىق يولىدا».

7 كىمكى تەنبىھلىسە مازاق قىلغۇچىلارنى، ئۇچرار ئاھانەتكە،
ئەيىبلىسە رەزىللەرنى، قالار ھاقارەتكە.
8 ئەيىبلىمە مازاق قىلغۇچىلارنى، بولمىسا ساڭا ئۆچ بولۇپ قالار،
گەر ئەيىبلىسەڭ دانالارنى، سۆيەر سېنى ئۇلار.
9 تەلىم بەرسەڭ داناغا، زىيادە بولار ئۇنىڭ ئەقلى،
ئۆگەتسەڭ ھەققانىي ئادەمگە، ئاشار ئۇنىڭ بىلىمى.

10 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش دانالىقنىڭ باشلىنىشىدۇر.
بىردىنبىر مۇقەددەس بولغۇچىنى بىلىشنىڭ ئۆزى ئەقىل ـ ئىدراكتۇر.
11 ماڭا ئەگەشسەڭ، ئۆمرۈڭ ئۇزۇن بولار.
يېشىڭغا ياش قوشۇلار.
12 دانا بولساڭ، ئۆزۈڭ كۆرسەن پايدىسىنى،
مازاق قىلساڭ، ئۆزۈڭ تارتىسەن زىيىنىنى.

نادانلىقنىڭ چاقىرىقى

13 نادانلىق ئوخشار بىشەم ۋە ھېچنېمىگە قارىمايدىغان كالۋا خوتۇنغا،
14 ئولتۇرۇپ ئۇ ئۆيىنىڭ ئىشىكى ئالدىدا،
شەھەرنىڭ ئەڭ ئېگىز جايىدا،
15 يېنىدىن ئۆتۈپ، تۈز يولدا كېتىۋاتقانلارغا توۋلىدى:
16 «ئەي ساددىلار، بۇ يەرگە كېلىڭلار!» دەپ چاقىردى،
ئەقىلسىزلەرگە ھەم مۇنداق ئېيتتى:
17 «ئوغرىلاپ ئىچكەن سۇ تاتلىقتۇر،
يوشۇرۇپ يېگەن نان تەملىكتۇر».

18 بىراق، بىلمەس ئاڭلىغۇچىلار ئۇ يەرنىڭ ئەرۋاھلار ماكانى ئىكەنلىكىنى،
ئۆيىگە چاقىرىلغانلارنىڭ گۆرگە كىرىپ بولغانلىقىنى.

سۇلايمان پادىشاھنىڭ پەند ـ نەسىھەتلىرى

10

1 سۇلايمان پادىشاھنىڭ پەند ـ نەسىھەتلىرى:

دانا ئوغۇل شادلاندۇرار ئاتىسىنى،
نادان ئوغۇل قايغۇغا سالار ئانىسىنى.

2 پايدا بەرمەس ھارام بايلىق،
ئۆلۈمدىن قۇتۇلدۇرار ھەققانىيلىق.

3 ئاچ قويماس خۇدا ھەققانىيلارنى،
ئەمەلگە ئاشۇرماس يامانلارنىڭ ئارزۇسىنى.

4 نامرات بولار قول قوشتۇرۇپ ئولتۇرغانلار،
بايلىق كەلتۈرەر ئۆز قولى بىلەن ئىشچانلار.

5 ئەقىل ـ ئىدراكلىق ئوغۇلدۇر ھوسۇلنى ۋاقتىدا يىغقان،
ئۈياتقا قالدۇرىدىغان ئوغۇلدۇر ئورما مەزگىلىدە ئۇخلىغان.

6 بەرىكەت ھەققانىيلارنىڭ بېشىغا ياغار،
زوراۋانلىقىنى يامانلارنىڭ سۆزلىرى يوشۇرار.

7 ھەققانىيلار مۇبارەك ئەسلىمىلەر قالدۇرار.
يامانلارنىڭ نامى تېزلا ئۇنتۇلۇپ قالار.

8 قەلبىدە دانالىق بولغان نەسىھەتنى قوبۇل قىلار،
ئەخمەقلەرچە سۆزلىگەن بالاغا قالار.

9 دىيانەت يولىدا ماڭغانىنىڭ قەدىمى بىخەتەردۇر،
ئەگرى يولدا يۈرگەنىنىڭ قۇيرۇقى بىر تۇتامدۇر.

10 غەرەزلىك كۆز قىسقان غەم ـ قايغۇنى كەلتۈرۈپ چىقىرار،
ئەخمەقلەرچە سۆزلىگەن بالادا قالار.

11 ھاياتلىق بۇلىقىدۇر ھەققانىيىنىڭ سۆزى،
يوشۇرار زوراۋانلىقنى يامانلارنىڭ تىلى.

12 ئۆچمەنلىك جېدەل ـ ماجىرا قوزغار،
مېھىر ـ مۇھەببەت بارلىق گۇناھلارنى ياپار.

13 ئاقىلنىڭ لەۋلىرىدىن دانالىق تامار،
ئەقىلسىزنىڭ دۇمبىسىگە دەررە تەييار تۇرار.

14 دانالار بىلىمنى ئىچىدە ساقلار،
ئەخمەقنىڭ تىلى ھالاكەت چاقىرار.

15 بايلارنىڭ مەزمۇت قورغىنىدۇر ئۆز بايلىقى.
نامراتلارنىڭ ھالاكىتىدۇر ئۆز يوقسۇزلۇقى.

16 ھاياتلىقتۇر ھەققانىيىنىڭ ئېرىشكىنى،
گۇناھتۇر رەزىلنىڭ تاپقىنى.

17 تەربىيىنى قوبۇل قىلغۇچى ھاياتلىق يولىدىدۇر،
تەنبىھنى رەت قىلغۇچى يولدىن ئازغان كىشىدۇر.

18 ئۆچمەنلىكنى يوشۇرغۇچىنىڭ سۆزى يالغان.
ئەخمەقتۇر باشقىلارغا تۆھمەت چاپلىغان.

19 گۇناھتىن خالىي بولماس كۆپ سۆزلەيدىغان،
دانادۇر تىلىنى تارتقان.

20 ساپ كۈمۈشتۇر ھەققانىينىڭ لەۋزى،
ئەرزىمەستۇر يامانلارنىڭ كۆڭلى.

21 ھەققانىينىڭ سۆزى كۆپكە ئوزۇق بولار،
ئەخمەقلەر ئەقىلسىزلىقىدىن ھالاك بولار.

22 بايلىق كەلتۈرەر پەرۋەردىگارنىڭ بەركىتى،
قوشماس بۇ بايلىققا دەرد ـ ئەلەمنى.

23 ھۇزۇرلىنار ئەقىلسىز يامانلىق قىلغىنىدىن،
زوقلىنار ئاقىل دانالىق ئىشىدىن.

24 يامانىنىڭ قورقىنى ئۇنىڭ بېشىغا چۈشەر،
ھەققانىيلارنىڭ ئارزۇسى ئەمەلگە ئاشار.

25 قۇيۇندىن كېيىن يامان ئادەم يوقىلار،
ھەققانىي ئادەم مەڭگۈلۈك ئۇلدەك مەزمۇت قالار.

26 سىركە چىشنى، تۇتۇن كۆزنى ئېچىشتۇرار،
ھۇرۇن ئۆزىنى ئىشقا سالغۇچىنى ئاۋارە قىلار.

27 ئۇزارتار پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئۆمۈرنى،
قىسقا بولار يامانلارنىڭ ئۆمرى.

28 شادلىق ئېلىپ كېلەر ھەققانىيلارنىڭ ئۈمىدى،
يوققا چىقار يامانلارنىڭ كۈتكىنى.

29 پەرۋەردىگارنىڭ يولى دىيانەتلىكلەر ئۈچۈن باشپاناھدۇر،
يامانلىق قىلغۇچىلار ئۈچۈن ھالاكەتتۇر.

30 مۇستەھكەم تۇرار ھەققانىي ئادەم ئۆز ئورنىدا،
ئۇزۇن تۇرالماس يامانلار زېمىندا.

31 ھەققانىينىڭ ئاغزىدىن دانالىق تۆكۈلەر،
يالغان سۆزلەيدىغان تىل كېسىلەر.

32 ھەققانىينىڭ سۆزى كىشىلەرگە ياقار،
يامانلارنىڭ ئاغزىدىن قۇۋۇلۇق ـ شۇملۇق چىقار.

11

1 پەرۋەردىگار يىرگىنەر مەككارنىڭ تارازىسىدىن،
خۇرسەن بولار ھەققانىينىڭ تارازا تېشىدىن.

2 تەكەببۇرلۇق كەينىدىن كېلەر شەرمەندىلىك،
ھەمراھ بولار كەمتەرلىككە دانالىق.

3 يېتەكلەر دۇرۇسلارنى دىيانەتلىكى،
ۋەيران قىلار كاززاپلارنى ئۆز ھىيلىگەرلىكى.

4 مال ـ دۇنيانىڭ پايدىسى بولماس خۇدا غەزەپكە كەلگەن كۈنى،
ھەققانىيلىق بولسا ئۆلۈمدىن قۇتقۇزار ئادەمنى.

5 دىيانەتلىك كىشىنىڭ ھەققانىيلىقى ئۇنىڭ يولىنى ئوچۇق قىلار،
يامان ئادەم ئۆز يامانلىقىدىن يىقىلار.

6 دۇرۇسلارنى ھەققانىيلىقى قۇتقۇزار،
ساتقۇنلار ئۆز نەپسىدىن تۇتۇلار.

7 ئۆلسە يامان ئادەم، ئارزۇسى يوققا چىقار،
باي بولۇش ئۈمىدى كۆپۈككە ئايلىنار.

8 ھەققانىي كىشى كۈلپەتتىن قۇتۇلدۇرۇلار،
يامان ئادەم ئەكسىچە كۈلپەتكە دۇچار بولار.

9 خۇداسىزلار يېقىننى تىلى بىلەن ھالاك قىلار،
ھەققانىيلار بىلىمى بىلەن قۇتقۇزۇلار.

10 ئەل ـ يۇرت شاد بولار، ھەققانىيلار رونىق تاپسا،
تەنتەنە قىلار، يامانلار ھالاك بولسا.

11 ئەل ـ يۇرت گۈللەپ ياشنار دۇرۇسلارنىڭ بەرىكەت تىلەشلىرىدىن،
خاراب بولار يامانلارنىڭ تىلىدىن.

12 ئەقىلسىز كەمستەر يېقىننى،
سۈكۈت قىلار ئەقىل ئىگىسى.

13 چېقىمچى ئاشكارىلار مەخپىيەتلىكنى،
ئىشەنچلىك كىشى چىك ساقلار سىرنى.

14 ئەل ۋەيران بولار، مەسلىھەتسىز بولسا،
غەلىبە قىلار مەسلىھەتچىلەر كۆپ بولسا.

15 كۆپ زىيان تارتار ياتقا كېپىل بولغۇچى،
ئامان بولار كېپىللىكتىن باش تارتقۇچى.

16 سازاۋەر بولار لاتاپەتلىك ئايال ھۆرمەتكە،
پەقەت ئىگە بولار زوراۋانلار بايلىققا.

17 كەلتۈرەر رەھىمدىل ئۆزىگە پايدا،
ئۇچرىتار رەھىمسىز ئۆزىنى زىيانغا.

18 كۆپۈكتەك بولار يامانلارنىڭ تاپقىنى.
چوقۇم ئىنئام ئالار ھەققانىيلىق ئۈرۈقىنى چاچقۇچى.

19 ھاياتلىققا ئېرىشەر چىن ھەققانىي كىشى،
ئۆلۈمگە يۈزلىنەر يامانلىقنى قوغلاشقۇچى.

20 پەرۋەردىگار يىرگىنەر كۆڭلى ئەگرىلەردىن،
خۇرسەن بولار يولى دىيانەتلىكلەردىن.

21 سۆزسىزكى، يامانلار چوقۇم جازالىنار،
ھەققانىيلارنىڭ ئەۋلادى قۇتقۇزۇلار.

22 ھۆسنى بار ئەقلى يوق خوتۇن ئوخشار،
چوشقا تۇمشۇقىغا ئېسىلغان ئالتۇن ھالقىغا.

23 ياخشىلىققا باشلار ھەققانىيلارنىڭ ئارزۇسى،
غەزەپ ـ نەپرەتتە قالدۇرار يامانلارنىڭ كۈتكىنى.

24 بىرى سېخىي بولۇپ، بايلىقى يەنىلا ئاشار،
يەنە بىرى بېخىل بولۇپ ئەكسىچە نامراتلىشار.

25 رونۇق تاپار مەردلەر،
سۇ بەرگەنلەرگە سۇ بېرىلەر.

26 قالار ئاشلىقنى ۋاقتىدا ساتمىغانلار خەلقنىڭ لەنىتىگە،
بەرىكەت تىلىنەر ئاشلىقنى ۋاقتىدا سېتىپ بەرگەنلەرگە.

27 ياخشىلىق قىلىشقا ئىنتىلگۈچى كۆرەر ياخشىلىق،
يامانلىق قىلىشنى كۆزلىگۈچىگە كېلەر يامانلىق.

28 يىقىلىپ چۈشەر مال ـ دۇنياسىغا تايانغانلار،
ئەتىيازنىڭ بىخىدەك كۆكلەر ھەققانىيلار.

29 مىراس ئالالماس ئۆيىدىكىلەرگە كۈلپەت كەلتۈرگۈچى،
دانانىڭ چاكىرى بولۇپ قالار ئەقىلسىز كىشى.

30 ھاياتلىق دەرىخىدۇر ھەققانىينىڭ مېۋىسى،
ئاقىلدۇر كىشىلەرنىڭ قەلبىنى ئۇتقۇچى.

31 سەۋەنلىكلىرى ئۈچۈن بۇ دۇنيادا جازالانغان تۇرسا ھەققانىيلار،
يامانلار بىلەن گۇناھكارلارنىڭ ئاقىۋىتى نېمە بولار؟

12 1 تەربىيىنى سۆيگەن بىلىمنى سۆيگۈچىدۇر.
تەنبىھنى ئۆچ كۆرگەن ھاماقەتتۇر.

2 ياخشى ئادەم پەرۋەردىگارنىڭ شاپائىتىگە مۇيەسسەر بولار،
بەتنىيەت ئادەمنى پەرۋەردىگار جازاغا ھۆكۈم قىلار.

3 ئادەم يامانلىق قىلىپ ئامان بولماس،
ھەققانىيلارنىڭ يىلتىزى قومۇرۇلماس.

4 پەزىلەتلىك ئايال ئېرىنىڭ تاجىدۇر،
شەرمەندە خوتۇن ئېرىنىڭ كۈچىنى خوراتقۇچىدۇر.

5 ھەققانىيلارنىڭ ئويلىرى ئادىللىقتۇر،
يامانلارنىڭ مەسلىھىتى مەككارلىقتۇر.

6 قان تۆكىدىغان تۇزاقتۇر يامانلارنىڭ تىلى،
ئادەمنى تۇزاقتىن قۇتقۇزار ھەققانىيلارنىڭ سۆزى.

7 يامانلار ۋەيران قىلىنىپ يوقىلار،
ھەققانىيلارنىڭ ئۆيى مەزمۇت تۇرار.

8 ئەقىل ـ ئىدرىكىگە قاراپ ئادەم ماختاشقا سازاۋەر بولار،
ئەگەر ئوي ـ پىكىرلىك كىشى كۆزگە ئىلىنماي قالار.

9 ئېتىبارسىز قارالسىمۇ چاكار يالىلغان كىشى،
ئۆزىنى چوڭ تۇتۇپ نانغا زار بولغۇچىدىن ياخشى.

10 ھەققانىي ئادەم ئۆز مال ـ ۋارىنىنى ئاسرىماي قالماس،
يامان ئادەمنىڭ «رەھىمدىللىكى» زالىملىقتۇر خالاس.

11 يېرىگە ئىشلىگەننىڭ قورسىقى توق.
قۇرۇق خىيال سۈرگەننىڭ ئەقلى يوق.

12 كۆز قىزارتار رەزىلنىڭ ئولجىسىغا يامانلار،
يىلتىز تارتىپ مېۋە بېرەر ھەققانىيلار.

13 يامان كىشى ئۆز ئاغزىنىڭ گۇناھىدىن تۇتۇلار،
ھەققانىي ئادەم مۇشكۈللۈكتىن قۇتۇلار.

14 ئادەم ياخشى سۆزى بىلەن ياخشىلىق تاپار،
مېھنىتى بىلەن ئىنئامغا سازاۋەر بولار.

15 ئەخمەقنىڭ يولى ئۆز نەزىرىدە توغرىدۇر،
نەسىھەتكە قۇلاق سالغۇچى دانادۇر.

16 تېزلا بىلىنەر كەلسە ئەخمەقنىڭ ئاچچىقى،
ھاقارەتكە ئۇچرىغاندا زېرەك چاندۇرماس ئىنكاسىنى.

17 بىلدۇرەر ھەق سۆزلىگۈچى ئادىللىقنى،
يالغان گۇۋاھلىق بەرگۈچى ساختىلىقنى.

18 ئويلىمايلا قىلغان سۆز قىلىچتەك تىقىلار،
دانالارنىڭ سۆزى داۋا بولار.

19 راست گەپ مەڭگۈ پۈت تىرەپ تۇرار،
يالغان گەپ بىردەملىك بولار.

20 يامان نىيەتلىك كىشىنىڭ كۆڭلىدە ھىيلىگەرلىك بولار.
تىنچ ـ ئامانلىقنى دەۋەت قىلغۇچىلار خۇشاللىق تاپار.

21 ھەققانىي ئادەمنىڭ بېشىغا ھېچ كۈلپەت چۈشمەس،
رەزىللەر بەختسىزلىكتىن قۇتۇلالماس.

22 پەرۋەردىگار يىرگىنەر يالغان سۆزلەردىن،
خۇرسەن بولار سۆز ـ ھەرىكىتى سەممىي بولغانلاردىن.

23 بىلىندۇرمەس زېرەكلەر ئۆز بىلىمىنى،
ئاشكارىلار ئەخمەقلەر ئۆزىنىڭ نادانلىقىنى.

24 تىرىشچان قول ھوقۇق تۇتار،
ھۇرۇن ئالۋانغا تۇتۇلار.

25 مۇكچەيتەر غەم ـ ئەندىشە كىشىنى،
خۇش قىلار بىر ئېغىز ياخشى سۆز ئادەمنى.

26 ھەققانىيلار يېقىنغا يول كۆرسىتەر،
يامانلارنىڭ يولى ئۆزلىرىنى ئازدۇرار.

27 ھۇرۇن ھەتتا ئېرىنەر پىشۇرۇشقا ئۇۋلىغان ئۇۋنى،
تىرىشچانلىق بولسا ئادەمنىڭ قىممەتلىك بايلىقى.

28 ھەققانىيلارنىڭ يولىدا ھاياتلىق باردۇر،
بۇ يول ئۆلۈمگە يېتەكلىمەيدىغان يولدۇر.

13 1دانا ئوغۇل ئاتىسىنىڭ تەربىيىسىگە كۆڭۈل قويار،
مەسخىرە قىلغۇچى تەنبىھتىن ئۆزىنى تارتار.

2 ياخشى ئادەم ئۆز سۆزىدىن ياخشىلىق تاپار،
خائىنلار زوراۋانلىقنىڭ كويىدا بولار.

3 ئاغزى چىڭ جېنىنى ساقلاپ قالار،
ئاغزى ئىتتىك ھالاكەتكە يۈز تۇتار.

4 ئېرىشەلمەس ھۇرۇنلار كۆڭلى خالىغان ھەر قانداق نەرسىگە،
ئېرىشەر تىرىشچانلار بارلىق ئارزۇسىغا.

5 يالغانچىلىقتىن يىرگىنەر ھەققانىيلار،
ئۇياتسىزلىق قىلىپ شەرمەندە بولار يامانلار.

6 ئادىللىق قوغدار ھەققانىينى،
رەزىللىك يىقىتار گۇناھكارنى.

7 بەزىلەر باي كۆرستەر ئۆزىنى، لېكىن بۇ قۇرۇق سۆلەتتۇر،
بەزىلەر يوقسۇل كۆرستەر ئۆزىنى، ئەمما كاتتا بايلاردۇر.

8 بايلىق باينىڭ جېنىغا تۆلەم بولار.
يوقسۇل تەھدىتتىن خالي بولار.

9 پارلاپ تۇرار ھەققانىينىڭ نۇرى،
ئۆچۈرۈلەر ياماننىڭ چىرىغى.

10 چىقار پەقەت جېدەل ـ ماجىرا كىبىرلىكتىن،
تېپىلار دانالىق نەسىھەت ئاڭلايدىغانلاردىن.

11 ئاسان ئېرىشكەن بايلىق بەرىكەتسىز بولار،
مېھنەت قىلىپ تاپقىنى بەرىكەتلىك بولار.

12 ئۇزاققا سوزۇلغان ئۈمىد كۆڭۈلنى يېرىم قىلار،
ئارزۇسىغا يەتمەك خۇددى ھاياتلىق دەرىخىگە ئېرىشكەندەك بولار.

13 خۇدانىڭ سۆزىگە سەل قارىغۇچى ئۆزىگە ھالاكەت كەلتۈرەر،
ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە ئەمەل قىلغان تارتۇققا ئېرىشەر.

14 ھاياتلىق بۇلىقىدۇر دانالارنىڭ تەلىمى،
ئۇ ئەجەل تۇزىقىدىن خالاس قىلىدۇ ئادەمنى.

15 ئەقىل ـ ئىدراك ھىممەت تاپقۇزار،
خائىننىڭ يولى مۇشەققەتلىك بولار.

16 زېرەك بىلىمگە تايىنىپ ئىش قىلار،
هاماقەت ئۆز نادانلىقىنى ئاشكارىلار.

17 دۇچار بولار بالاغا يامان ئەلچى،
ئېلىپ كېلەر شىپالىق سادىق ئەلچى.

18 تەربىيىنى رەت قىلغۇچى نامراتلىشىپ ئۇياتقا قالار،
تەنبىھنى قوبۇل قىلغۇچى ئىززەتكە ئىگە بولار.

19 ئەمەلگە ئاشقان ئارزۇ شېرىندۇر كىشىگە،
يامانلىقىنى تاشلاش يىرگىنچلىكتۇر هاماقەتكە.

20 دانالار بىلەن بىللە يۈرگەن دانا بولار،
هاماقەتلەرگە هەمراه بولغان زىيانغا ئۇچرار.

21 گۇناهكارلارنىڭ كەينىدىن بالا قوغلىشار،
هەققانىيلار ياخشى ئىنئام ئالار.

22 ياخشى ئادەم مىراس قالدۇرار ئەۋلادلىرىغا،
گۇناهكارلارنىڭ مال ـ دۇنيالىرى قالار هەققانىيلارغا.

23 يوقسۇلنىڭ بوز يېرى تېرىلىشى بىلەن مول هوسۇل بېرەر،
بىراق ئادالەتسىزلىك تۈپەيلىدىن تارتىۋېلىنار.

24 ئوغلىدىن تاياقنى ئايىسا، ئۇنى ئۆچ كۆرگەنلىك بولار،
ئوغلىنى سۆيسە، دەل ۋاقتىدا ئۇنىڭغا تەربىيە قىلار.

25 ھەققانىي ئادەم تويغۇچە غىزالىنار،
يامانىنىڭ قورسىقى ئاچلىقتا تارتىشار.

14

1 ئاقىل ئايال ئائىلىسىنى روناق تاپقۇزار،
ئەخمەق ئايال ئۆز قولى بىلەن ئائىلىسىنى بۇزار.

2 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنەر توغرا يولدا ماڭغۇچى،
كۆزگە ئىلماس ئۇنى ئەگرى يولدا يۈرگۈچى.

3 توقماق بولار ئۆزىگە ئەخمەقنىڭ تەكەببۇر ئاغزى،
ئۆزىنى قوغدار ئاقىلنىڭ تىلى.

4 ئۆكۈزۈڭ بولمىغاندا ئوقۇر قۇرۇق تۇرار،
لېكىن ئۆكۈزنىڭ كۈچى بىلەن مول ھوسۇل بولار.

5 ئاغزىدىن يالغان سۆز چىقماس سادىق گۇۋاھچىنىڭ،
تىنىقىدىن يالغانچىلىق چىقىپ تۇرار ساختا گۇۋاھچىنىڭ.

6 مازاق قىلغۇچىنىڭ دانالىقنى ئىزدىشى بىھۇدىدۇر،
ئاقىلغا بىلىم ئېلىش ئاساندۇر.

7 نېرى تۇت ئۆزۈڭنى ئەخمەقتىن،
ئالالمايسەن نە بىلىم ئۇنىڭ لەۋزىدىن.

8 زېرەكنىڭ دانالىقى ئۆز يولىنى چۈشەنگەنلىكىدە،
ئەخمەقلەرنىڭ ئەقىلسىزلىقى ئالدامچىلىق قىلىشىدا.

9 مەسخىرىلىك كۈلەر ئەخمەقلەر گۈناھقا،
كەڭچىلىك بولار ھەققانىيلارنىڭ ئارىسىدا.

10 يۈرەك ئۆز دەردىنى ئۆزىلا بىلىدۇ،
خۇشاللىقىغىمۇ باشقىلار شېرىك بولالمايدۇ.

11 ئۆيى ۋەيران بولار يامانىنىڭ،
گۈللەپ ياشنار ھەققانىينىڭ.

12 بەزى يوللار توغرىدەك كۆرۈنەر كىشىگە،
لېكىن ئاخىرى ئېلىپ بارار ئۆلۈمگە.

13 بەزىدە كۈلۈپ تۇرسىمۇ، ئازاب يۈرەكنى ئاغرىتار،
خۇشاللىق بەزىدە غەم ـ قايغۇ بىلەن ئاخىرلىشار.

14 يولدىن چىققانلار تېگىشلىك جازا تارتار.
ياخشى ئادەم ياخشىلىقىدىن تارتۇقلىنار.

15 گول كىشى ئىشىنىپ كېتەر ھەممە گەپكە،
زېرەك ئادەم ئويلىنار ھەر قەدەمدە.

16 دانا ئېھتىياتچان بولۇپ، يامانلىقتىن نېرى تۇرار،
ئەقىلسىز بەڭباش بولۇپ، بىپەرۋالىق قىلار.

17 مىجەزى ئىتتىك ئادەم ئەخمىقانە ئىش قىلار،
بەتنىيەت نەپرەتكە قالار.

18 گول ئادەملەرگە ئەخمەقلىق مىراس قالار،
زېرەكلەرگە بىلىم تاج بولۇپ تاقىلار.

19 باش ئېگەر يامانلار ياخشىلارنىڭ ئالدىدا،
رەزىللەر ھەققانىيلارنىڭ دەرۋازىسى ئالدىدا.

20 نامراتقا يېقىنمۇ ئۆچ بولار ھەتتا،
دوست تارتىدىغانلار كۆپ بولار بايغا.

21 يېقىننى پەس كۆرگەن گۇناھكاردۇر،
ھاجەتمەنلەرگە رەھىم قىلغان بەختلىكتۇر.

22 بەرھەق، يامان نىيەتلىك يولدىن ئادىشار،
ياخشى نىيەتلىك مۇھەببەت ۋە سادىقلىقنى تاپار.

23 كېلەر ھەربىر مېھنەتتىن پايدا،
قالدۇرار قۇرۇق پاراڭ ئادەمنى موھتاجلىقتا.

24 ئاقىلنىڭ ئېرىشكەن بايلىقى ئۇنىڭ شۆھرەت تاجىدۇر،
نادانلىقىدىن ئەخمەققە پەقەت نادانلىق قالۇر.

25 قۇتقۇزار كىشىلەرنىڭ ھاياتىنى چىن گۇۋاھلىق بەرگۈچى،
خائىنلىق قىلار تىنىقىدىن يالغانچىلىق چىقىپ تۇرغۇچى.

26 پەرۋەردىگارىدىن ئەيمەنگۈچىنىڭ يۆلەنچۈكى بار،
ئۇنىڭ بالىلىرىمۇ ھمايىگە ئىگە بولار.

27 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش بۇلىقىدۇر ھاياتلىقنىڭ،
كىشىنى خالىي قىلار تۇزىقىدىن ئۆلۈمنىڭ.

28 پادىشاھنىڭ شان ـ شەرىپى پۇقراسىنىڭ كۆپ بولۇشىدىن،
ھۆكۈمدارنىڭ ھالاكىتى پۇقراسىنىڭ يوق بولۇشىدىن.

29 ئەقىل ـ ئىدراكقا ئىگە ئېغىر ـ بېسىق كىشى،
ئاشكارىلار ئەخمەقلىقنى چېچىلغاق كىشى.

30 تەننىڭ ساغلاملىقىدۇر كۆڭۈل خاتىرجەملىكى،
چىرىتار ھەسەتخورلۇق سۆڭەكنى.

31 كەمبەغەلنى ئەزگەنلىك ئۈنىڭ ياراتقۇچىسىغا ھاقارەت كەلتۈرگەنلىكتۇر،
ھاجەتمەنگە شاپائەت قىلغانلىق ئۈنىڭ ياراتقۇچىسىنى ئۇلۇغلىغانلىقتۇر.

32 يامان يامانلىقى تۈپەيلىدىن يىقىلار،
ھەققانىي سەكراتتا ياتقاندىمۇ باشپاناھىغا ئۆزىنى تاپشۇرار.

33 ئالار دانالىق ئاقىلنىڭ كۆڭلىدە چوڭقۇر ئورۇننى،
بىلدۈرەر ئەخمەقلەرنىڭ ئارىسىدىمۇ ئۆزىنى.

34 كۆتۈرەر ھەققانىيەت خەلقنىڭ ئابرۇيىنى،
نومۇسقا قالدۇرار گۇناھ ھەرقانداق ئەلنى.

35 چېچەن ئەمەلدارغا ياغار پادىشاھنىڭ ئىلتىپاتى،
شەرمەندە ئەمەلدارغا بولسا ئۈنىڭ غەزىپى.

15

1 مۇلايىم جاۋاب باسار غەزەپنى،
قوپال سۆز قوزغار ئاچچىقنى.

2 دانالارنىڭ سۆزى بىلىمگە جەلپ قىلار،
ئەخمەقلەرنىڭ ئاغزىدىن نادانلىق ياغار.

3 ھەر يەرگە چۈشەر پەرۋەردىگارنىڭ نەزىرى،
كۈزىتىپ تۇرار ئۇ ياخشى ـ ياماننى.

4 ھاياتلىق دەرىخىدۇر مۇلايىم تىل،
كىشىنىڭ روھىنى چۈشۈرەر ھىيلە ـ مىكىرلىك تىل.

5 رەت قىلار ئەخمەق ئاتىسىنىڭ تەربىيىسىنى،
زېرەك بولار تەنبىھكە قۇلاق سالغۇچى.

6 ئۆيىدە مول بايلىق بولار ھەققانىينىڭ،
بالا ـ قازا ئېلىپ كېلەر تاپقىنى ياماننىڭ.

7 بىلىم تارقىتار دانانىڭ تىلى،
ئۇنىڭغا ئوخشىماس ئەقىلسىزنىڭ دىلى.

8 پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر يامانلارنىڭ قۇربانلىقى،
ئۇنىڭ خۇرسەنلىكىدۇر ئادىللارنىڭ دۇئاسى.

9 پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر ياماننىڭ يولى،
ياخشى كۆرەر ئۇ ھەققانىيلىقنى ئىزدىگۈچىنى.

10 دۇچ كېلەر قاتتىق جازاغا توغرا يولنى تاشلىغۇچى،
ھالاك بولار تەنبىھنى رەت قىلغۇچى.

11 پەرۋەردىگارغا ئايان تۇرسا ئۆلۈكلەر ماكانى،
تېخىمۇ ئايان بولماسمۇ ئىنسانلارنىڭ دىلى؟

12 مەسخىرە قىلغۇچى تەنبىھنى ياقتۇرماس،
دانالارنىڭ ئالدىغا ئۇ بارماس.

13 كۆڭۈل شاد بولسا، خۇش چىراي بولار،
قەلب ئازابلانسا، روھى سۈنار.

14 تەشنا بولار بىلىمگە ئاقىلنىڭ يۈرىكى،
قانائەت تاپار نادانلىقتىن ئەقىلسىزنىڭ ئاغزى.

15 كەمبەغەلنىڭ ھەربىر كۈنى مۇشەققەتلىكتۇر،
لېكىن ئۇ كۆڭلىنى شاد تۇتسا دائىما زىياپەتتە بولغاندەكتۇر.

16 مول بايلىقى بىلەن تەشۋىشتە ئۆتكەندىن،
ئەۋزەلدۇر ئاز دۇنيا بىلەن ئەيمىنىپ ئۆتكەن پەرۋەردىگاردىن.

17 ئۆچ ـ ئاداۋەت ئىچىدە بوردىغان مالنىڭ گۆشىنى يېگەندىن كۆرە،
ئەۋزەلدۇر كۆكتات يېگەن مېھىر ـ مۇھەببەت ئىچرە.

18 تېرىككەك جېدەل چىقىرار،
سەۋرچان تالاش ـ تارتىشلارنى تىنچلاندۇرار.

19 ھۇرۇننىڭ يولى گويا تىكەنلىك چاتقاللىقتۇر،
دۇرۇسنىڭ يولى بولسا داغدام يولدۇر.

20 شادلاندۇرار ئەقللىق ئوغۇل ئاتىسىنى،
كەمستەر ئەقلسىز ئانىسىنى.

21 ئەخمەقلىقى بىلەن خۇش بولار ئەقلى يوقلار،
توغرا ئىش كۆرەر ئەقل ـ ئىدراكلىقلار.

22 پىلانلار مەغلۇپ بولار مەسلىھەت بولمىغاندا،
مۇۋەپپەقىيەتلىك بولار مەسلىھەتچى كۆپ بولغاندا.

23 جايىدا بېرىلگەن جاۋاب كىشىنى خۇش قىلۇر،
دەل ۋاقتىدا قىلغان سۆز نەقەدەر ياخشىدۇر!

24 داناغا ئۇزۇن ئۆمۈر بېغىشلار ھاياتلىق يولى،
ئۆلۈكلەر ماكانىدىن يىراقلاشتۇرار ئۇنى.

25 پەرۋەردىگار ۋەيران قىلار تەكەببۇرنىڭ ئۆيىنى،
ساقلاپ قالار تۇل خوتۇننىڭ ئۆي ـ زېمىننى.

26 پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر يامانلارنىڭ ئوي ـ پىكرى،
ساپ بىلىنەر ئاق كۆڭۈلنىڭ يېقىملىق سۆزلىرى.

27 ئاچكۆز كىشى ئۆز ئائىلىسىگە كۈلپەت كەلتۈرەر،
پارىخورلۇقتىن نەپرەتلەنگۈچى ئۇزاق ئۆمۈر كۆرەر.

28 ھەققانىي ئادەم ئۆزىنى دەڭسەپ سۆزلەر،
يامان ئادەمنىڭ ئاغزىدىن شۇملۇق تۆكۈلەر.

29 پەرۋەردىگار ياماندىن يىراق تۇرار.
ھەققانىينىڭ دۇئاسىغا ئۇ قۇلاق سالار.

30 خۇش چىراي كۆڭۈلنى شادلاندۇرار،
خۇش خەۋەر ئۈستىخانىغا ئەت قوندۇرار.

31 ھاياتلىق بېرىدىغان تەنبىھكە قۇلاق سالغانلار،
دانالار ئارىسىدا ياشار.

32 تەربىيىنى رەت قىلغان ئۆزىنى خار قىلار،
تەنبىھكە قۇلاق سالغان ئەقىل تاپار.

33 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئادەمگە دانالىق ئۆگىتەر،
ئىززەت ـ ھۆرمەتنىڭ ئالدىدا كىچىك پېئىللىق يۈرەر.

16

1 كۆڭۈلدىكى ئوي ـ پىكىرلەر ئىنسانىدىندۇر،
ئۇنىڭ توغرا جاۋاب بېرىشى خۇدانىڭ ئىلھامىدىندۇر.

2 ئىنسان پاك دەپ بىلەر ئۆزىنىڭ قىلغان ھەممە ئىشنى،
لېكىن پەرۋەردىگار دەڭسەپ كۆرەر ئادەمنىڭ نىيىتى.

3 تاپشۇر قىلماقچى بولغان ئىشلىرىڭنى پەرۋەردىگارغا،
نەتىجىلىك بولار پىلانلىرىڭ شۇندا.

4 پەرۋەردىگار بارلىق مەۋجۇداتنى مەقسەتلىك ئورۇنلاشتۇرغاندۇر،
ھەتتا يامانلارنى بالايىئاپەت كۈنىگە قالدۇرغاندۇر.

5 پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر تەكەببۇرلار،
مۇقەررەركى، جازاسىز قالماس ئۇلار.

6 ئۆزگەرمەس مۇھەببەت بىلەن گۇناھ كەچۈرۈم قىلىنار،
پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئادەملەرنى يامانلىقتىن خالىي قىلار.

7 پەرۋەردىگارنى خۇرسەن قىلسا ئادەمنىڭ تۇتقان يولى،
پەرۋەردىگار ھەتتا ياراشتۇرار دۇشمەنلىرى بىلەن ئۇنى.

8 مول بايلىقنى تاپقاندىن ئادالەتسىزلىك بىلەن،
ئەۋزەلدۇر ئاز تاپقان ھەققانىيلىق بىلەن.

9 ئىنسان ئۆز يولى ئۈچۈن پىلان تۈزەر كۆڭلىدە،
ئەمما پەرۋەردىگار قارار قىلار ئۇنىڭ قەدىمگە.

10 پەرۋەردىگارنىڭ ئىلھامى بار پادىشاھنىڭ قارارىدا،
ئادالەتسىزلىك چىقماس ئۇنىڭ ئاغزىدىن ھۆكۈم چىقارغىنىدا.

11 ئادىل تارازا ـ مىزانلار خۇداغا خاستۇر،
تارازا تاشلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ ئىجادىدۇر.

12 پادىشاھنىڭ يامانلىق قىلىشى ئۆزى ئۈچۈن يىرگىنچلىكتۇر،
چۈنكى تەختنىڭ مەزمۇت تۇرۇشى ھەققانىيەت بىلەندۇر.

13 خۇرسەن قىلار توغرا سۆز پادىشاھنى،
سۆيەر ئۇ ھەق سۆزلىگەنلەرنى.

14 ئۆلۈمنىڭ ئەلچىسىدۇر پادىشاھنىڭ غەزىپى،
بىراق قايتۇرار دانا كىشى ئۇنىڭ غەزىپىنى.

15 ھايات قېلىشقا نىشاندۇر پادىشاھنىڭ تەبەسسۇمى،
گويا باھاردىكى يامغۇردەكتۇر ئۇنىڭ شەپقىتى.

16 دانالىققا ئېرىشىش ئالتۇنغا ئېرىشىشتىن كۆپ ئەۋزەلدۇر،
ئەقىل ـ ئىدراكلىقنى تاللاش كۈمۈشنى تاللاشتىن ئەلادۇر.

17 توغرا ئادەمنىڭ داغدام يولى يامانلىقتىن يىراقتۇر،
يولىغا ئېھتىيات قىلىشنىڭ ئۆزى جېنىنى ساقلاپ قېلىشتۇر.

18 ئاۋۋال كېلەر تەكەببۇرلۇق ھالاكەتتىن،
ھاكاۋۇرلۇق يىقىلىشتىن.

19 تەكەببۇرلار بىلەن ھارام ئولجا بۆلۈشكەندىن كۆرە،
ياشاش ئەۋزەلدۇر كەمتەر بولۇپ ئېزىلگەنلەر بىلەن بىللە.

20 رۇناق تاپار پەرۋەردىگارنىڭ سۆزىگە كۆڭۈل قويغانلار،
بەختلىك بولار ئىشەنچىنى پەرۋەردىگارغا باغلىغانلار.

21 كۆڭلىگە دانالىق ئورنىغۇچى پاراسەتلىك دەپ ئاتىلار،
يېقىملىق سۆزلەر تېخىمۇ قايىل قىلارلىق بولار.

22 ئەقىل ـ ئىدراك ئۆز ئىگىسى ئۈچۈن ھايات بۇلىقىدۇر،
ئەخمەقنىڭ ئۆز ئەخمەقلىقى ئېلىپ كېلىدىغىنى جازادۇر.

23 دانانىڭ قەلبىدىكى دانالىق ئۇنىڭ ئاغزىدىن چىقار،
سۆزلىرى تېخىمۇ قايىل قىلارلىق بولار.

24 يېقىملىق سۆزلەر گويا ھەسەلدۇر،
جانغا راھەت، تەنگە شىپادۇر.

25 بەزى يوللار توغرىدەك كۆرۈنەر كىشىگە،
لېكىن ئاخىرى ئېلىپ بارار ئۆلۈمگە.

26 ئەمگەكچىنىڭ ئىشتىيى ئۇنى تۇتار ئەمگەككە،
ئاچ قارنى مەجبۇرلار ئىشلەشكە.

27 قوزغار يامانلىقنى ئۆكتەم كىشى،
ئوخشار لاۋۇلداپ تۇرغان ئوتقا ئۇنىڭ زۇۋانى.

28 جېدەل ـ ماجىرانى كېڭەيتەر ھىيلىگەرنىڭ سۆزى،
بىر ـ بىرىدىن ئايرىۋېتەر غەيۋەت يېقىن دوستلارنى.

29 ئېزىقتۇرار زوراۋان كىشى ئۆز يېقىنىنى،
باشلار يامان يولدا مېڭىشقا ئۇنى.

30 كۆز قىسىش بىلەن شۇملۇق ئويلار،
لېۋىنى چىڭ يۇمۇش بىلەن يامانلىقنى ئەمەلگە ئاشۇرار.

31 ھەققانىيەت يولدا ئاقارغان چاچ ھۆرمەت تاجىدۇر.

32 ئەۋزەلدۇر سەۋرچان ئادەم باتۇردىن،
ئۆزىنى تۇتۇۋېلىش شەھەر ئالغاندىن.

33 چەك ئېتەككە تاشلانغىنى بىلەن،
ھۆكۈم قىلىش پەرۋەردىگارىدىندۇر.

17

1 جېدەل ـ ماجىرالىق ئۆيدىكى مول داستىخاندىن كۆرە،
بىر بۇردا قۇرۇق نان ئەۋزەلدۇر تىنچ ـ خاتىرجەملىكتە.

2 چېچەن خىزمەتكار خوجايىنىنىڭ يۈزىنى تۆكىدىغان ئوغلىنى باشقۇرار،
ئۇنىڭ ئوغۇللىرى قاتارىدا ئوخشاش مىراس ئالار.

3 ئالتۇن ـ كۈمۈش ئوتتا تاۋلىنار،
ئادەمنىڭ قەلبىنى پەرۋەردىگار سىنار.

4 كۆڭۈل قويار قەبىھ سۆزگە يامانلىق قىلغۇچى،
قۇلاق سالار غەيۋەت ـ شىكايەتكە يالغانچى.

5 كەمبەغەلنى مازاق قىلغان ھاقارەت كەلتۈرەر ياراتقۇچىسىغا،
باشقىلارنىڭ بەختسىزلىكىگە شادلانغان چوقۇم دۇچ كېلەر جازاغا.

6 تاجىدۇر نەۋرىلەر مويىسپىتلارنىڭ،
پەخرىدۇر ئاتا ـ ئانىلار پەرزەنتلەرنىڭ.

7 ناتىقلىق ئەخمەققە ياراشماس،
يالغان سۆز مۆتىۋەرگە ھېچ قاملاشماس.

8 پارا بىر تۇماردۇر ئۇنى بەرگۈچىنىڭ نەزىرىدە،
نەگىلا بارسا ئۇ ئېرىشىدىغاندەك مۇۋەپپەقىيەتكە.

9 مۇھەببەتنى چىڭايتار گۇناھنى كەچۈرگۈچى،
يېقىن دوستىدىن ئايرىلار كونا خامانىنى سورىغۇچى.

10 بېرىلگەن بىر ئېغىز تەنبىھ داناغا،
ئۇنۇملۇك بولار ئۇرۇلغان يۈز دەررىدىن نادانغا.

11 كۆزلەر رەزىل پەقەت ئىسيان كۆتۈرۈشنى،
شۇڭا ئەۋەتىلەر ئۇنىڭغا رەھىمسىز ئەلچى.

12 ئۇچراپ قالغاندىن ھاماقەتنىڭ ئەخمەقلىق قىلىشىغا،
ياخشىراقتۇر ئۇچراپ قېلىش كۈچۈكلىرىدىن ئايرىلغان ئېيىققا.

13 كىمكى ياخشىلىققا قىلسا يامانلىق،
ئۆيىدىن كەتمەس يامانلىق.

14 توسمىدىكى سۇ تاشقاندەكتۇر جېدەلنىڭ باشلىنىشى،
شۇڭا جېدەل ئەۋجىگە چىقىشتىن ئاۋۋال توختات ئۇنى.

15 يامانىنى ئاقلىغانلىق بىلەن ھەققانىينى قارىلىغانلىق،
ھەر ئىككىسى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىك.

16 پۇلنىڭ نېمە پايدىسى ئەخمەقنىڭ قولىدىكى؟ سېتىۋالالامتى دانالىقنى؟
پەقەت يوق ئۇنىڭغا ئېرىشىش نىيىتى.

17 دوست ساڭا مېھىر ـ مۇھەببەت كۆرسىتەر ھەرقاچان،
قېرىنداش ئېغىر كۈنلەردە ھەمدەم بولۇشقا تۇغۇلغان.

18 قول بېرىپ ئەقىلسىز كىشى كېپىل بولار ئۆزگىگە.

19 گۇناھ قىلىشقا ئامراقتۇر جېدەلخور كىشى،
ئۆز بوسۇغىسىنى ئېگىز قىلغان يىقىلار ئۆزى.

20 كۆرمەس ياخشىلىق نىيىتى يامان،
تارتار ھىيلە ـ مىكىرلىك تىل زىيان.

21 ئەخمەقنىڭ ئاتىسى بولۇش قايغۇلۇقتۇر،
نادانىنىڭ ئاتىسىنىڭ خۇشاللىقى يوقتۇر.

22 بەخش ئېتەر شاد كۆڭۈل شىپالىقنى،
قۇرۇتار روھى سۈنۈقلۇق يىلىكنى.

23 پارا ئالار يەڭ ئىچىدە چىرىك كىشى،
شــۇندا بۇرمىلار ئادالەت يولىنى.

24 دانالىق تۇرار ئەقىللىقنىڭ كۆز ئالدىدا،
ئەقىلسىز خىيالىي قارار تۆت ئەتراپقا.

25 ئازابقا سالار ھاماقەت ئوغۇل ئاتىسىنى،
دەرد ـ ئەلەمگە قويار ئانىسىنى.

26 ناتوغرىدۇر ھەققانىيلارغا جەرىمانە قويۇش،
ئادالەتنى قوللىغۇچىلارنى ئۇرۇش.

27 بىلىملىك كىشى كەم سۆز بولار،
ئەقىل ـ ئىدراكلىق ئادەم ئېغىر ـ بېسىق كېلەر.

28 ھەتتا ئەخمەقمۇ جىم تۇرۇۋالسا ئاقىل ھېسابلىنار،
ئاغزىنى يۇمۇۋالسا پاراسەتلىك كۆرۈنەر.

18 1 توپتىن ئايرىلغان ئويلار ھامان ئۆزىنىلا،
قارشى چىقار ئۇ ھەرقانداق دانالىققا.

2 ئەخمەق قىزىقماس ئەقىل ـ ئىدراكقا،
پەقەت قىزىقار ئوي ـ پىكىرلىرىنى ئېيتىشقا.

3 تەڭ كېلەر يامان كىشى نەپرەت بىلەن،
نومۇس ئىزا ـ ئاھانەت بىلەن.

4 ئادەمنىڭ ئاغزىدىن چىققان سۆزلەر ئوخشار چوڭقۇر سۇغا،
دانالىق ئوخشار بۇلدۇقلاپ تۇرغان بۇلاققا.

5 يامانغا يان بېسىپ ھۆكۈمدە،
ھەققانىينى ناھەقچىلىققا ئۇچرىتىش ناتوغرا ئەلۋەتتە.

6 جېدەل چىقرار ھاماقەتنىڭ تىلى،
ئۆزىنى تاياققا تۇتۇپ بېرەر ئۇنىڭ ئاغزى.

7 هاماقەتنىڭ ئاغزى ئۆزىگە بالادۇر.
ئۇنىڭ تىلى ئۆز جېنىغا قاپقاندۇر.

8 ئوخشار غەيۋەت مەززىلىك تاماققا،
سىڭىپ كېتەر تەنگە تېزلا.

9 كىمكى ھۇرۇن بولسا ئۆز ئىشىدا،
قېرىنداش بولۇر بۇزغۇنچىغا.

10 مەزمۇت قەلئەدەكتۇر پەرۋەردىگارنىڭ نامى،
ئامان بولۇر ھەققانىيلار پاناھ تارتىپ ئۇنى.

11 باينىڭ بايلىقى گويا ئۇنىڭ مەزمۇت قورغىنىدۇر،
ئۇنىڭ خىيالىدا ئۇ ئېگىز سېپىلدەكتۇر.

12 ھالاكەتتىن ئىلگىرى ئادەمنىڭ يۈرىكىدە بولۇر تەكەببۇرلۇق.
ئىززەت ـ ھۆرمەتتىن ئىلگىرى يۈرەر كىچىك پېئىللىق.

13 سۆزنى ئاخىرىغىچە ئاڭلىماي تۇرۇپ جاۋاب بەرگەن كىشى،
چاندۇرۇپ ئەخمەقلىقنى، قالدۇرار خىجالەتتە ئۆزىنى.

14 ئادەم روھى بىلەن بەرداشلىق بېرەر ئاغرىق ئازابىغا،
بىراق كىممۇ چىدىيالار روھى سۇنۇقلۇققا؟

15 بىلىم ئالار ئاقىلنىڭ قەلبى،
بىلىمگە تەلپۈنەر دانانىڭ ئۆزى.

16 سوۋغات ئاچار كىشىگە ئاسانلىق ئىشىكىنى،
باشلاپ بارار چوڭ ئەربابلارنىڭ ئالدىغا ئۇنى.

17 ھەق بىلىنەر ئاۋۋال سۆزلىگۈچىنىڭ سۆزى داۋادا،
قارشى تەرەپ كېلىپ سوئال قويۇپ تەكشۈرگىچە ئۇنىڭغا.

18 چەك تاشلاش ئارقىلىق تۈگەتكىلى بولار جاڭجالنى،
يوقاتقىلى بولار مۆتىۋەرلەر ئارىسىدىكى تالاش ـ تارتىشلارنى.

19 رەنجىگەن قېرىندىشىغا يېقىنلىشىش قىيىن كىرىشتىنمۇ مەزمۇت قورغانغا،
ئارىسىدىكى جېدەل ـ ماجىرا ئوخشار قورغاننىڭ تۆمۈر رېشاتكىلىرىغا.

20 دانا سۆز خۇددى ئېسىل تاماقدەك كىشىنى مەمنۇن قىلار،
توغرا سۆز كۆڭۈلگە ياقار.

21 ھايات ـ مامات تىلنىڭ ئىلكىدە بولار،
ئۇنى سۆيگەن ئۇنىڭ مېۋىسىدىن ھوسۇل ئالار.

22 ياخشى خوتۇن ئالغان كىشى ياخشىلىق تاپقان بولار،
ئۇ پەرۋەردىگارنىڭ مەرھەمىتىگە ئىگە بولار.

23 كەمبەغەل يالۋۇرۇپ سۆزلەر،
باي بولسا قوپال جاۋاب بېرەر.

24 بەزى دوستلار ئۆزئارا بىر ـ بىرىنى خاراب قىلار،
لېكىن قېرىنداشتىنمۇ يېقىن دوست بولار.

19

[1]دىيانەت يولىدا ماڭغان كەمبەغەل كىشى،
ھىيلە ـ مىكىر بىلەن سۆزلەيدىغان ئەخمەقتىن ياخشى.

[2] بىلمەي تۇرۇپ قىزغىنلىق قىلىش ياخشى ئەمەس،
ئالدىراڭغۇلۇق بىلەن ئىش قىلغان نىشانغا يەتمەس.

[3] ئادەمنىڭ نادانلىقى ھايات يولىنى نابۇت قىلار،
ئۇ كۆڭلىدە يەنىلا پەرۋەردىگاردىن خاپا بولار.

[4] بايلىق دوستىنى كۆپەيتەر،
كەمبەغەل بار دوستىدىنمۇ ئايرىلىپ قالار.

[5] ساختا گۇۋاھلىق بەرگۈچى جازالانماي قالماس،
يالغان ئېيتقۇچىمۇ قېچىپ قۇتۇلالماس.

[6] كۆپ كىشىلەر مەرد ئادەمدىن ئىلتىپات كۈتەر.
ھەممە كىشى سوۋغات بەرگۈچىگە دوست تارتار.

[7] يىرگىنەر كەمبەغەلدىن قېرىنداشلىرىمۇ، يىراقلىشار دوستلىرى تېخىمۇ،
بىكاردۇر ئۇلارنىڭ ئارقىسىدىن ئۇ يالۋۇرۇپ بارسىمۇ.

[8] دانالىققا ئېرىشىش ئۆزىنى سۆيگەنلىكتۇر،
ئەقىل ـ ئىدراكلىق بولۇش بەخت تاپقانلىقتۇر.

[9] جازالانماي قالماس ساختا گۇۋاھلىق بەرگۈچى،
ھالاكەتتىن قۇتۇلالماس يالغان ئېيتقۇچى.

10 ھەشەمەتلىك تۇرمۇش ئەخمەققە ياراشماس،
قۇلنىڭ ھۆكۈمدارلار ئۈستىدىن ھۆكۈم سۈرۈشى تېخىمۇ قاملاشماس.

11 ئەقىل ـ ئىدراكلىق كىشى ئاچچىقلانماس ئاسانلىقچە،
باشقىلارنىڭ گۇناھىنى كەچۈرۈشى شۆھرەت كەلتۈرەر ئۆزىگە.

12 شىرنىڭ ھۆركىرىشىگە ئوخشاشتۇر پادىشاھنىڭ غەزىپى.
ئوت ـ چۆپكە چۈشكەن شەبنەمدەكتۇر ئۇنىڭ شەپقىتى.

13 ھاماقەت ئوغۇل ئاتىسى ئۈچۈن بالادۇر،
خوتۇننىڭ جېدەللىرى تورۇستىن تامچىلىغان يامغۇردەكتۇر.

14 مىراستۇر ئۆي ۋە مال ـ مۈلۈك ئاتا ـ بوۋىدىن،
ئەقىل ـ ئىدراكلىق خوتۇن پەرۋەردىگاردىن.

15 ھۇرۇنلۇق كىشىنى غەپلەت ئۇيقۇسىغا غەرق قىلار،
بىكار تەلەپ ئاچلىقنىڭ دەردىنى تارتار.

16 پەرۋەردىگارنىڭ ئەمرلىرىغا ئەمەل قىلغان جېنىنى ساقلاپ قالار،
ئۇنىڭ يولىنى كەمسىتكەن ئادەم ھالاك بولار.

17 نامراتقا يارىدەم بېرىش پەرۋەردىگارغا قەرز بەرگەن بىلەن باراۋەر،
ئۇنىڭ قىلغان شاپائىتىنى پەرۋەردىگار قايتۇرار.

18 پەرزەنتىڭگە بەر تۇزىتىش تەربىيىسى ئۈمىد بار ۋاقتىدا،
لېكىن غەزىپىڭ كەلگىنىدە ئۇنى نابۇت قىلما.

19 قاتتىق قەھرلىك كىشى ئۆزىگە جازا ئەكېلەر،
قۇتقۇزساڭ ئۇنى بىر قېتىم، يەنە قۇتقۇزماق كېلەر.

20 ئاڭلا نەسىھەتنى، قوبۇل قىل تەربىيىنى،
شۇنداق قىلغىنىڭدا دانا بولىسەن ئاخىرى.

21 كىشىنىڭ كۆڭلىدە پىلان كۆپتۇر،
لېكىن ئەمەلگە ئاشىدىغىنى پەرۋەردىگارنىڭ مەقسىتىدۇر.

22 كىشىنىڭ ئىستىكى سادىقلىقتۇر.
كەمبەغەل يالغانچىدىن ئەۋزەلدۇر.

23 پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىش ئېرىشتۇرەر كىشىنى ھەقىقىي ھاياتلىققا،
ئۇ قانائەتلىك ياشاپ، ئۇچرىماس بالا ـ قازاغا.

24 سوزار ھۇرۇن قاچىغا قولىنى،
لېكىن ئېرىنەر ئاغزىغا سېلىشقىمۇ غىزانى.

25 مازاقچىنى ئۇر، ساددا ئۇنىڭدىن ئىبرەت ئالار،
ئەقىللىققا تۇزىتىش تەربىيىسى بەر، ئۇ ئۆگىنىۋالار.

26 ئاتىسىنى خورلىغان، ئانىسىنى ئۆيدىن ھەيدىگەن ئوغۇل،
ئۇلارغا ئۇيات ھەم شەرمەندىلىك كەلتۈرگەندۇر.

27 ئەي ئوغلۇم، توختاتساڭ نەسىھەت ئاڭلاشنى،
قاچۇرغىنىڭدۇر ئىلىم ـ ھېكمەتتىن ئۆزۈڭنى.

28 پاسىق گۇۋاھچى مازاق قىلار ئادالەتنى،
ياماننىڭ ئاغزى يالمار رەزىللىكنى.

29 تەييارداۋۇر مازاق قىلغۇچىلارغا جازا،
ھاماقەتلەرنىڭ داۋمىسىگە قامچا.

20

1 شاراب مەسخىرىچى، ھاراق جېدەل ـ ماجىراچى،
ئەقىلسىزداۋۇر ھەربىر ھاراق ـ شاراب ئىچىپ ئازغۇچى.

2 پادىشاھنىڭ غەزىپى شىرنىڭ ھۆركىرىشىگە ئوخشاشتۇر،
ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈش ئۆزىنىڭ جېنىنى تەۋەككۈل قىلغانلىقتۇر.

3 ماجىرادىن ئۆزىنى تارتىش ئىززەت كەلتۈرەر كىشىگە،
ھەربىر ئەخمەق تەييارداۋۇر ئارىلىششقا جېدەلگە.

4 ھۇرۇن دېھقان ئۆز پەسلىدە يەر ھەيدىمەس،
يىغىم پەيتى ھېچبىر ھوسۇل ئالالماس.

5 چوڭقۇر قۇدۇقتىكى سۇغا ئوخشار ئادەمنىڭ ئوي ـ پىكرى،
بىراق ئۇنى تارتىپ ئالالار ئەقىل ـ ئىدراكلىق كىشى.

6 ئۆزىنى دوستقا سادىق دەيدىغانلار كۆپ بولار،
بىراق ھەقىقىي ئىشەنچلىك بىرىنى كىم تاپالار؟

7 ھەققانىي ئادەم دىيانەت يولىدا ماڭار،
ئۇنىڭ ئەۋلادلىرى بەختلىك بولار!

8 پادىشاھ تەختىدە ئولتۇرۇپ ھۆكۈم چىقىرار،
نەزەر سىلىپ ھەممە يامانىنى ياخشىدىن ئايىرار.

9 كىم قەلبىم پاكلاندى، گۇناھتىن تازىلاندىم دىيەلەر؟

10 تارازىدا ۋە ئۆلچەمدە ئادىل بولمىغاندا،
ھەر ئىككىسى يىرگىنچلىك بىلىنەر پەرۋەردىگارغا.

11 ئايان قىلار ھەتتا بالىمۇ قىلىقلىرىدىن ئۆزىنى،
ھەرىكىتىدە پاكلىق ۋە توغرىلىقىنىڭ بار ياكى يوقلۇقىنى.

12 كۆرىدىغان كۆزنى، ئاڭلايدىغان قۇلاقنى،
پەرۋەردىگار ياراتتى ھەر ئىككىسىنى.

13 ئامراق بولما ئۇيقۇغا، بولمىسا نامراتلىقتا قالىسەن،
تىرىشساڭ ئۇيقۇڭنى ئېچىپ، مول نېمەتكە تويىسەن.

14 خېرىدار باھا تالىشىپ «مال ناچار!» دەپ زارلىنار،
نېرىراققا بېرىپ «ئېسىل نەرسە ئالدىم» دەپ ماختىنار.

15 ئالتۇنمۇ بار، لەئەل ـ ياقۇتلارمۇ كۆپتۇر،
بىراق دانا سۆز بولسا تېپىلغۇسىز گۆھەردۇر!

16 ناتونۇشقا كاپالەت بولغان كىشىدىن كېپىلگە تونىنى ئېلىۋال،
ياتقا كېپىل بولغاندىن كېپىللىك ئال.

17 ئالداپ تاپقان نان تاتلىق بولار،
بىراق كېيىن ئاغزىغا شېغىل تولار.

18 پىلان مۇقىم بولار مەسلىھەت بىلەن،
جەڭ قىل ئاقىلانە مەسلىھەت بىلەن.

19 پىتىنخور ئاشكارىلار سىرنى،
ۋالاقتەگگۈردىن قاچۇر ئۆزۈڭنى.

20 كىمكى ئاتا ـ ئانىسىنى قارغىسا،
ئۆچەر ئۇنىڭ چىرىغى تۈن قاراڭغۇسىدا.

21 ئاسان ئېرىشكەن مىراس،
ئاخىرىدا بەرىكەتلىك بولماس.

22 يامانلىق قايتۇرىمەن دېمە يامانلىققا،
پەرۋەردىگارنى كۈت، ئۇ يارداەم بېرەر ساڭا.

23 تارازىدا ساختىلىق قىلىش پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر.
ساختا ئۆلچەم قەبىھلىكتۇر.

24 پەرۋەردىگارنىڭ ئىرادىسىدىندۇر ئىنساننىڭ قەدەملىرى،
شۇنداق ئىكەن قانداق بىلەر ئىنسان ئۆز يولىنى؟

25 يېنىكلىك بىلەن «خۇداغا ئاتىغان ھەدىيە» دەپ ۋەدە بېرىپ،
ئاندىن ئارىسالدا بولغان كىشى ئۆزى قىلتاققا كېتەر چۈشۈپ.

26 دانا پادىشاھ توپان سورۇغاندەك سورۇۋېتەر يامانلارنى،
خامان تەپكەندەك ئايرىۋېتەر ئۇلارنى.

27 پەرۋەردىگارنىڭ نۇرى چۈشۈپ روھىغا ئادەمنىڭ،
كۆزۈتۈپ تۇرار بارلىق ئوي ـ نىيىتىنى ئۇنىڭ.

28 سادىقلىق ۋە ئىشەنچ پادىشاھنى قوغدار،
ئۇنىڭ تەختى سادىقلىق بىلەن مۇستەھكەم بولار.

29 يىگىتلەرنىڭ كۈچ ـ قۇۋۋىتى ئۇلارنىڭ شەرىپىدۇر،
ئاق چاچلىرى بولسا ياشانغانلارنىڭ ھۆرمىتىدۇر.

30 قامچىنىڭ ئىزى كىشىنى يامانلىقتىن تازىلار،
تاياق كۆڭۈلنى پاكلىتار.

21 1 پەرۋەردىگارنىڭ قولىدىدۇر پادىشاھنىڭ كۆڭلى،
باشلار ئۇ ئۆزى خالىغان تەرەپكە ئېرىق سۈيىدەك ئۇنى.

2 ئىنسان توغرا دەپ بىلەر ئۆزىنىڭ ھەر بىر يولىنى،
لېكىن پەرۋەردىگار دەڭسەپ كۆرەر ئۇنىڭ قەلبىدىكىنى.

3 ئادەمنىڭ ھەققانىي ۋە ئادىل ئىش قىلىشى،
قۇربانلىق قىلغىنىدىنمۇ بەكرەك خۇرسەن قىلار پەرۋەردىگارنى.

4 گۇناھتۇر كۆزنىڭ تەكەببۇرلۇقى ۋە قەلبنىڭ ھاكاۋۇرلۇقى،
يامانلارنىڭ كىبىرلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشى.

5 چوقۇم مولچىلىق كەلتۈرەر ئەستايىدىل ئادەمنىڭ پىلانى،
پەقەت موھتاجلىقتا قالار بارلىق ئالدىراڭغۇ كىشى.

6 يالغان سۆزلەپ تاپقان بايلىقلار خۇددى،
ئۇچۇپ كېتىدىغان تۈتۈن، ئەجەللىك تۇزاق كەبى.

7 ئۆز بېشىغا چىقار يامانلارنىڭ زالىملىقى،
چۈنكى رەت قىلار ئادالەت يولىدا مېڭىشنى.

8 ئەگرىدۇر گۇناھكارنىڭ يولى،
دۇرۇستۇر پاكنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتى.

9 سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن بىر ئۆيدە ياشاشتىن،
ئەۋزەلدۇر ئۆگزىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا ياشاش.

10 ياماننىڭ كۆڭلى ھېرسمەندۇر يامانلىققىلا،
ھەممەت قىلماس ئۇ ھەتتا ئۆز يېقىنلىرىغا.

11 نادان ئىبرەت ئالار مازاقچى تارتىلغىندا جازاغا،
دانا بىلىم ئالار نەسىھەت بېرىلگەندە ئۇنىڭغا.

12 ئادىل خۇدا كۆزىتىپ تۇرار ياماننىڭ ئۆيىنى،
زاۋاللىققا يۈز تۇتقۇزار ھامان يامانلارنى.

13 كىمكى قۇلاق سالمىسا كەمبەغەللەرنىڭ داد ـ پەريادىغا،
ئۆزى داد ـ پەريات قىلغاندىمۇ ھېچكىم جاۋاب بەرمەس ئۇنىڭغا.

14 باسار يوشۇرۇن سوۋغات ئاچچىقنى،
يەڭ ئىچىدە بېرىلگەن پارا قەھر ـ غەزەپنى.

15 ئادالەت بەجا كەلتۈرۈلگەندە ھەققانىيلار خۇشال بولار،
يامانلىق قىلغۇچىلار بولسا ۋەھىمىدە قالار.

16 ئەقىل ـ ئىدراك يولىدىن چىققۇچى،
بولار ئۆلۈكلەرنىڭ ئارىسىدىكى بىرى.

17 راھەت ـ پاراغەتكە بېرىلگەن كىشى نامراد قالار،
بېيىماس شاراب ئىچىش، ياغ چايناشقا ئامراقلار.

18 ئۆزىگە قايتار رەزىلنىڭ ھەققانىيغا پىلانلىغان يامانلىقى،
ۋاپاسىزنىڭ دۇرۇسقا قىلغان يامان نىيىتى.

19 سوقۇشقاق ۋە تېرىككەك خوتۇن بىلەن ياشاشتىن،
ئەۋزەلدۇر چۆل ـ باياۋاندا ياشاش.

20 ئاقىلنىڭ ئۆيىدە ئارزۇلۇق بايلىق، نازۇنېمەتلەر،
ئەخمەقلەر بار دۇنياسىنى بۇزۇپ ـ چاچار.

21 ھەققانىيەت ۋە سادىقلىقنى ئىزدىگەنلەر،
چىن ھاياتلىق، ھەققانىيلىق ۋە ھۆرمەتكە ئېرىشەر.

22 ئېلىپ ئاقىل كۆچلۈكلەرنىڭ شەھىرىنى،
غۇلىتار ئۇلارنىڭ تايانچى بولغان قورغىنىنى.

23 ئۆز ئاغزىغا ئىگە بولغان كىشى،
ساقلاپ قالار بالادىن ئۆزىنى.

24 تەكەببۇرلۇق ۋە چوڭچىلىق قىلغان «مەسخىرىچى» دەپ ئاتىلار،
ئۇ زىيادە كىبىرلىك بىلەن ئىش قىلار.

25 ھالاك قىلار ئۆزىنى ھۇرۇننىڭ تەمەسى،
چۈنكى ئىشقا بارماس ئۇنىڭ قولى.

26 ئۇ كۈن بويى ئاچكۆزلۈك بىلەن تەمە قىلار،
ھەققانىي بولسا ئايىماي سېخىيلىق قىلار.

27 يامانلارنىڭ قۇربانلىقى پەرۋەردىگارغا يىرگىنچلىكتۇر،
يامان غەرەزدە قىلىنغان بولسا تېخىمۇ شۇنداقتۇر.

28 ساختا گۇۋاھلىق يوققا چىقار،
ئۆز قۇلىقى بىلەن ئاڭلىغۇچىنىڭ گۇۋاھلىقى مەڭگۈلۈك بولار.

29 قېلىندۇر يامان ئادەمنىڭ يۈزى،
ئويلىنىپ ماڭار دۇرۇس ئۆز يولىنى.

30 ھەرقانداق دانالىق، ئەقىل ـ ئىدراك ياكى مەسلىھەت،
قارشى بولسا پەرۋەردىگارغا، كارغا كەلمەس پەقەت.

31 ئاتلار جەڭ ئۈچۈن تەييار قىلىنار،
بىراق غەلىبە پەقەت پەرۋەردىگاردىنلا بولار.

22

[1]ئەۋزەلدۇر ياخشى نام زور بايلىقتىن،
چوڭقۇر ھۆرمەت ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن.

[2] گاداي بىلەن باينىڭ ئورتاقلىقى شۇكى:
پەرۋەردىگار ياراتقۇچىدۇر ھەر ئىككىلىسىنى.

[3] زېرەك خەۋپ ـ خەتەرنى كۆرۈپ قاچار،
نادان قارىغۇلارچە ئالغا بېسىپ ئازاب تارتار.

[4] ئەيمەنسە كىمكى كەمتەرلىك بىلەن پەرۋەردىگاردىن،
بەھرىمەن بولۇر ئۇ بايىاشاتلىق، ھۆرمەت ۋە ھەقىقىي ھاياتلىقتىن.

[5] ھىيلىگەرلەرنىڭ يولىدا تىكەن، تۇزاقلار ياتار،
ھاياتىنى ئەزىزلىگەن كىشى ئۇلاردىن يىراق تۇرار.

[6] تەربىيىلە بالاڭنى توغرا يولدا مېڭىشقا،
چوڭ بولغاندىمۇ شۇ يولدىن چىقماس ئۇ شۇندا.

[7] باي كەمبەغەلنى باشقۇرار،
قەرزدار قەرز بەرگۈچىنىڭ قۇلى بولار.

[8] ناھەقلىق ئۇرۇقىنى چاچقان بالايىئاپەت ئورار،
ئۇنىڭ قەھر تايىقى ھامان سۇندۇرۇلار.

[9] سېخىي ئادەم بەرىكەت تاپار،
چۈنكى ئۇ يوقسۇللارغا ئۆز نېنىدىن بۆلۈپ بېرەر.

10 مەسخىرىچىنى قوغلىساڭ، جاڭجال يوقىلار،
جېدەل ـ ماجىرا ۋە ھاقارەت ھەم تۈگەر.

11 دىل پاكلىقىنى سۆيىدىغان ۋە سۆزلىرى يېقىملىق كىشى،
بولار پادىشاھنىڭ دوستى.

12 قوغدار پەرۋەردىگار ھەققەتنى،
يوققا چىقىرار ۋاپاسىزنىڭ سۆزلىرىنى.

13 ھۇرۇن شۇنداق دەر:«شىر بار تالادا،
يەم بولىمەن چىقسام كوچىغا».

14 چوڭقۇر ئورىدۇر بۇزۇق ئايالنىڭ ئاغزى،
ئۇنىڭغا چۈشەر پەرۋەردىگارنىڭ غەزىپىنى كەلتۈرگەن كىشى.

15 نادانلىق قاپلىغاندۇر بالىلارنىڭ قەلبىنى،
نادانلىقنى قوغلىغۇچىدۇر تەربىيە تايىقى.

16 قالار موھتاجلىقتا پەقەت، بايلىق ئۈچۈن يوقسۇلنى ئەزگۈچى،
بايلارغا ھەم سوۋغات بەرگۈچى.

ئوتتۇز نەسىھەت

17 قۇلاق سال دانالارنىڭ سۆزلىرىگە،
كۆڭۈل قوي مەن ئۆگەتكەن ئىلىم ـ ھېكمەتكە.
18 ياخشىدۇر ساقلىساڭ ئۇلارنى قەلبىڭدە،
تەييار بولسا تىلىڭدا ئۇلار ھەمىشە.

19 ئىشەنچىڭنى باغلاش ئۈچۈن پەرۋەردىگارغا،
بۇگۈن ئۇلارنى تونۇتىمەن ساڭا.
20 ئىلىم ـ ھېكمەت ۋە كېڭەش بېرىش ئۈچۈن ساڭا،
يېزىپ بەرمىدىممۇ ئوتتۇز نەسىھەتنى مانا؟
21 بۇنىڭدىندىكى مەقسەت سەن ھەقىقەتنى بىلىسەن،
ئۆزۈڭنى ئەۋەتكۈچىلەرگە ھەم ھەقىقىي جاۋاب بېرەلەيسەن.

(بىرىنچى نەسىھەت)

22 يوقسۇل بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى ئېزىپ نەپ ئالما،
سوتتا يۆلەنچۈكى يوقنى بوزەك قىلما.
23 چۈنكى ئاقلار پەرۋەردىگار ئۇلارنى،
ئالار ئۇ ئۇلارنى ئەزگەنلەرنىڭ جېنىنى.

(ئىككىنچى نەسىھەت)

24 تېرىككەك ئادەم بىلەن دوست بولما،
قەھرلىك ئادەم بىلەن ئارىلاشما،
25 سەنمۇ ئۇلارنى دورايسەن بولمىسا،
چۈشسەن ئۆزۈڭ ھەم تۇزاققا.

(ئۈچىنچى نەسىھەت)

26 بولما قول بېرىپ كېپىل بولغۇچىلاردىن،
قەرز تۆلەشكە كاپالەت بەرگۈچىلەردىن،
27 قايتۇرغۇدەك نەرسەڭ بولمىغاندا ئۆزگىنىڭ قەرزىنى،
ياتقان ئورنۇڭنى تارتقۇزۇپ قويۇشۇڭنىڭ نېمە ھاجىتى؟

(تۆتىنچى نەسىھەت)

28 يۆتكىمە قەدىمدە ئەجدادىڭ بەلگىلەپ قويغان پاسىلنى.

(بەشىنچى نەسىھەت)

29 كۆرگەنسەن ئىشىغا ماھىر ئۇستىنى؟
ئۇ پۇقرانىڭ ئەمەس، پادىشاھلارنىڭ خىزمىتىدىدۇر.

(ئالتىنچى نەسىھەت)

23 1 ھۆكۈمدار بىلەن ھەمداستىخان بولغاندا،
ئۇنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ئېسىڭدە ساقلا.
2 ئەگەر نەپسىڭ يامان بولسا،
ئۆزۈڭنى تارت پىچاق قادالغاندەك بوغۇزۇڭغا.
3 ئۇنىڭ نازۇنېمەتلىرىگە ئىشتەي ساقلىما،
ئالدامچىلىق يوشۇرۇلغاندۇر بەلكى ئۇلاردا.

(يەتتىنچى نەسىھەت)

4 باي بولىمەن دەپ ئۇپراتما ئۆزۈڭنى،
ئەقىللىقلىق بىلەن تاشلا بۇ ئويۇڭنى.
5 كۆزۈڭ بايلىققا چۈشكەندە ئۇ يوقىلار،
چۈنكى ئۇ بىردىنلا قانات چىقىرىپ، بۇركۈتتەك ئۇچۇپ كېتەر.

(سەككىزىنچى نەسىھەت)

6 بېخىلنىڭ نېنىنى يېمە،
ئىشتەي ساقلىما ئۇنىڭ نازۇنېمەتلىرىگە.
7 چۈنكى ئۇ كۆڭلىدە ئۆزىنىڭ پايدىسىنى ئويلايدىغان ئادەمدۇر.
«تارتىنماي يەڭ، ئىچىڭ» دەر، بىراق كۆڭلى سەندە ئەمەستۇر.
8 يېگەن تامىقىڭ يېنىپ چىقار،
ئېيتقان چىرايلىق سۆزلىرىڭ بىكار بولار.

(توققۇزىنچى نەسىھەت)

9 ئەخمەققە سۆزلەپ ئاۋارە قىلما ئۆزۈڭنى،
چۈنكى كۆزگە ئىلماس ئۇ ئاقىلانە سۆزلىرىڭنى.

(ئوننىنچى نەسىھەت)

10 يۆتكىمە قەدىمدە بەلگىلەپ قويغان پاسىلنى،
تارتىۋالما يېتىملارنىڭ ئېتىزلىرىنى.
11 چۈنكى قۇدرەتلىكتۇر ئۇلارنىڭ ھىمايىچىسى،
ئۇلارنىڭ تەرىپىنى ئالار ئۇ ساڭا قارشى.

(ئون بىرىنچى نەسىھەت)

12 كۆڭۈل قوي نەسىھەتكە،
قۇلاق سال ھېكمەتلىك سۆزلەرگە.

(ئون ئىككىنچى نەسىھەت)

13 بالاڭدىن تۈزىتىش تەربىيىسىنى ئايىما،
ئۇ ئۆلۈپ قالماس تاياق بىلەن سالغانغا.
14 گەر ئۇرساڭ تاياق بىلەن ئۇنى،
ساقلاپ قالارسەن ئەجەلدىن ئۇنىڭ جېنىنى.

(ئون ئۈچىنچى نەسىھەت)

15 ئەي ئوغلۇم، دانا بولساڭ، قەلبىم يايرار.
16 توغرا سۆزلىسەڭ يۈرىكىم شادلىنار.

(ئون تۆتىنچى نەسىھەت)

17 گۇناھكارلارغا ھەسەت قىلما،
پەرۋەردىگاردىن ئەيمەن دائىما.
18 بەرھەق، باردۇر سېنىڭ ئىستىقبالىڭ.
يوققا چىقماس ئارزۇ ـ ئۈمىدىڭ.

(ئون بەشىنچى نەسىھەت)

19 ئەي ئوغلۇم، سۆزۈمگە قۇلاق سال، بول دانا،
قەلبىڭنى توغرا يولغا بېغىشلا.
20 بولما ھاراقكەشلەرنىڭ ئارىسىدا،
ئارىلاشما گۆشكە تويماسلارغا.
21 چۈنكى ھاراقكەش ۋە تويماسلار يوقسۇللۇقتا قالار،
غەپلەت ئۇيقۇسى ئۇلارنى جۇل ـ جۇل كىيىمدە قالدۇرار.

(ئون ئالتىنچى نەسىھەت)

22 ئاڭلا سېنى تاپقان ئاتاڭنىڭ سۆزىنى،
كەمىستمە ئاناڭ ياشانغاندا ئۇنى.
23 بەدەل تۆلىسەڭمۇ ھەقىقەتنى تاپ، ساتما ئۇنى،
تاپ ھەم دانالىق، تەربىيە ۋە پاراسەتنى.
24 ھەققانىي ئوغلى بولغان ئاتا زور خۇشاللىق تاپار،
ئاقىل ئوغۇل تاپقان ئاتا ئۇنىڭدىن شادلىققا تولار.
25 ئاتا ـ ئاناڭ سەندىن خوش بولسۇن!
سېنى تۇغقان ئاناڭ شادلانسۇن.

(ئون يەتتىنچى نەسىھەت)

26 ئەي ئوغلۇم، ماڭا بېغىشلا قەلبىڭنى،
كۆزۈڭ بىلەن كۆزىتىپ تۇر يولۇمنى!
27 پاھىشە ئايال چوڭقۇر ئورىدۇر،
بۇزۇق ئايال تار قۇدۇقتۇر.
28 بۇنداق ئايال خۇددى قاراقچىلاردەك مۆكۈنۈپ تۇرار،
ئىنسانلار ئارىسىدا خوتۇنغا ۋاپاسىز ئەرلەرنى ئاۋۇتار.

(ئون سەككىزىنچى نەسىھەت)

29 كىملەر ئازاب ـ قايغۇدا؟ كىملەر جېدەل چىقىرار، زارلىنار؟
كىملەر سەۋەبسىز يارىلىنار؟ كىمنىڭ كۆزى مەيدىن قىزىرار؟
30 مەي سورۇنىدا ئۇزاق ئولتۇرغانلار،
ئەبجەش شارابنى ئىچىشكە بېرىلگەنلەر شۇنداق كۈنگە قالار!
31 شاراپنىڭ قىزىللىقىغا، جامدىكى جۇلاسىغا قارىما،
گېلىڭدىن شۇنداق سىلىق ئۆتكەنلىكىگە مەپتۇن بولما.
32 ئاخىرىدا ئۇ سېنى يىلاندەك چېقىۋالار،
زەھەرلىك يىلاندەك نەشتىرىنى سانجار.
33 كۆرۈنەر كۆزۈڭگە غەلىتە مەنزىرىلەر،
ئەقلىڭ ئېزىپ، چىقار ئاغزىڭدىن قالايمىقان سۆزلەر.
34 بولارسەن خۇددى دېڭىز ئوتتۇرىسىدا لەيلەپ قالغاندەك،
كېمە موما ياغىچىنىڭ ئۈچىدا ياتقاندەك.
35 دەرسەنكى: «مېنى دۇمبالىدى، ئاغرىمىدى! ئۇردى، بىلمىدىم ھېچنېمىنى.
قاچان ھوشۇمغا كېلىپ يەنە ئىچەرمەن مەينى!»

(ئون توققۇزىنچى نەسىھەت)

24

1 يامانلارغا ھەسەت قىلما،
ئۇلار بىلەن بىللە بولۇشنى ئارزۇ قىلما.
2 ئۇلار كۆڭلىدە زوراۋانلىقنى ئويلار،
ئۇلارنىڭ سۆزلىرىدىن شۇملۇق ياغار.

(يىگىرمىنچى نەسىھەت)

3 ئۆي سېلىنار دانالىق بىلەن،
مۇستەھكەملىنەر ئەقىل ـ ئىدراك بىلەن.
4 تولدۇرار بىلىم ئۆينىڭ خانىلىرىنى،
ھەرخىل قىممەتلىك ئېسىل بايلىقلار بىلەن.

(يىگىرمە بىرىنچى نەسىھەت)

5 ئاقىل كۈچلۈكتىن قۇدرەتلىك بولار،
بىلىملىك ئادەم ئۆز قۇدرىتىنى ئاشۇرار.
6 ئاقىلانە مەسلىھەت بىلەن ئۇرۇش ئېلىپ بار،
مەسلىھەتچى كۆپ بولغاندا غەلىبىلىك بولار.

(يىگىرمە ئىككىنچى نەسىھەت)

7 يىراقتۇر دانالىق ئەخمەققە،
كۆپچىلىك يىغىلىشىدا ئەخمەق زۇۋان سۈرەلمەس.

(يىگىرمە ئۈچىنچى نەسىھەت)

8 يامانلىق پىلانلىغان ئادەم «سۈيىقەستچى» ئاتىلۇر.
9 ئەخمەقلىق بىلەن تۈزۈلگەن پىلان گۇناھتۇر،
ئادەم ئۈچۈن مازاقچى يىرگىنچلىكتۇر.

(يىگىرمە تۆتىنچى نەسىھەت)

10 ئېغىر كۈندە جاسارىتىڭنى يوقاتساڭ،
سەن ئاجىزسەن.

(يىگىرمە بەشىنچى نەسىھەت)

11 قۇتقۇز ئۆلۈم خەۋپىدە قالغانلارنى،
قۇتۇلدۇر ئۆلتۈرۈلۈش ئالدىدا تۇرغانلارنى.
12 گەر «بىلمەپتىمەن» دەپ قاچۇرساڭ ئۆزۈڭنى،
ئىنسان كۆڭلىنى دەڭسىگۈچى كۆرۈپ تۇرماسمۇ بۇنى؟
ھاياتىڭنى قوغدىغۇچى بىلمەسمۇ؟
ئۇ ھەربىر ئادەمنىڭ ئەمەلىيىتىگە قاراپ ياندۇرماسمۇ؟

(يىگىرمە ئالتىنچى نەسىھەت)

13 ئى ئوغلۇم، ھەسەل ئىستېمال قىل، ئۇ ياخشىدۇر.
ھەرە كۆنىكىدىن ئالغان ھەسەل تېخىمۇ تاتلىقتۇر.
14 تاتلىقتۇر دانالىق ھەسەلدەك جېنىڭغا،
ئىستىقبالىڭ پارلاقتۇر گەر ئېرىشسەڭ ئۇنىڭغا،
ئارزۇ ـ ئۈمىدىڭ ھەم چىقماس يوققا.

(يىگىرمە يەتتىنچى نەسىھەت)

15 رەزىلدەك ھەققانىينىڭ ئۆيىنى يوشۇرۇن پايلاپ تۇرما،
ئۇنىڭ ئۆيىنى ۋەيران قىلما!
16 چۈنكى ئۇ يەتتە قېتىم يىقىلسىمۇ، يەنىلا ئورنىدىن تۇرار،
بىراق رەزىللەر بالا ـ قازادا يىقىلار.

(يىگىرمە سەككىزىنچى نەسىھەت)

17 رەقىبىڭ يىقىلغاندا خۇشال بولما،
پۇتلاشقىنىدا ئىچ ـ ئىچىڭدىن شادلانما.
18 بولمىسا ياقتۇرماس پەرۋەردىگار كۆرۈپ بۇنى،
توختىتار رەقىبىڭدىن غەزىپىنى.

(يىگىرمە توققۇزىنچى نەسىھەت)

19 كۆڭلۈڭ بىسەرەمجان بولمىسۇن رەزىللەردىن،
يۈرىكىڭ ئېچىشمىسۇن ھەسەت قىلىپ يامانلاردىن.
20 چۈنكى بولماس رەزىللەرنىڭ ئىستىقبالى،
ئۆچۈرۈلەر يامانلارنىڭ چىرىغى.

(ئوتتۇزىنچى نەسىھەت)

21 ئەي ئوغلۇم! پەرۋەردىگاردىن قورقماس بولما،
پادىشاھنى ھۆرمەتلىمەي قالما،
ئۇلارغا قارشى چىققۇچىلارغا شېرىك بولما.
22 چۈنكى ئۇشتۇمتۇت بالايىئاپەت ئۇلارغا كېلەر،
پەرۋەردىگار ۋە پادىشاھ كەلتۈرىدىغان ھالاكەتنى كىممۇ بىلەر؟

باشقا ئەقلىيە سۆزلەر

23 بۇلارمۇ دانالارنىڭ سۆزلىرىدۇر:

ھۆكۈمدە بىر تەرەپكە يان بېسىش ياماندۇر.
24 جىنايەتچىگە: «گۇناھسىز سەن» دەپ ھۆكۈم چىقارغۇچىنى،
قارغايدۇ خەلقلەر؛ ئۆچ كۆرىدۇ ئەل ـ جامائەت ئۇنى.

25 بىراق ئۇلار جىنايەتچىنى ئەيىبلىگۈچىدىن خۇرسەن بولىدۇ،
بەخت ـ سائادەتلەر ئۇنىڭغا كېلىدۇ.

26 سەمىمىي جاۋاب بەرگۈچى كۆرسىتەر چىن دوستلۇقنى.

27 تۈگەتكىن ئاۋۋال سىرتتىكى ئىشلارنى،
ئورۇنلاشتۇرغىن ئېتىزدىكى ئىشلىرىڭنى،
قۇرغىن ئاندىن ئۆيۈڭنى.

28 سەۋەبسىز يېقىنىڭغا قارشى گۇۋاھلىق قىلما،
يالغان سۆزلەپ ئالدىما.
29 دېمە: «ئۇ ماڭا قانداق قىلغان بولسا، مەنمۇ ئۇنىڭغا شۇنداق قىلىمەن،
ئۇنىڭ ماڭا قىلغىنىدەك ياندۇرىمەن».

30 ئۆتتۈم مەن ھۇرۇننىڭ ئېتىزلىقىدىن،
ئەقىلسىزنىڭ ئۈزۈمزارلىقىدىن.
31 مانا ھەر يېرىدىن تىكەنلەر ئۆسۈپ چىققان،
ياۋا ئوت ـ چۆپلەر ھەممە يەرنى قاپلىغان،
قورۇق تېمى ئۆرۈلۈپ كەتكەن!
32 ئۇلارنى كۆرۈشۈم بىلەن ئويغا پاتتىم،
كۆرگىنىمدىن مۇنداق ساۋاق ئالدىم:
33 دېسەڭ: «بىرئاز كۆزۈمنى يۇمۇۋالاي، بىردەم ئۇخلىۋالاي،
يەنە بىردەم پۇت ـ قولۇمنى ئالماپ يېتىۋالاي»،
34 يېنىڭغا كېلەر قاراقچىدەك نامراتلىق،
قوراللىق بۇلاڭچىدەك موھتاجلىق.

سۇلايمان پادىشاھنىڭ پەند ـ نەسىھەتلىرىنىڭ داۋامى

25 [1]تۆۋەندە بايان قىلىنىدىغانلىرىمۇ سۇلايمان پادىشاھنىڭ پەند ـ نەسىھەتلىرى بولۇپ، بۇلارنى يەھۇدىيە* پادىشاھى خىزكىيانىڭ ئوردىسىدىكىلەر كۆچۈرۈپ توپلىغان.

[2] پەرۋەردىگارنىڭ ئۇلۇغلۇقىدۇر ئۇنىڭ كارامەتلىرىنىڭ سىرلىقلىقى،
پادىشاھلارنىڭ شۆھرىتىدۇر ئىشلارنىڭ تېگىگە يېتىپ يېشىشى.

[3] ئاسماننىڭ ئېگىزلىكىنى، يەرنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى بىلگىلى بولماس،
شۇنىڭغا ئوخشاش، پادىشاھلارنىڭ كۆڭلىدىكىنىڭ تېگىگە يەتكىلى بولماس.

[4] ئاۋۋال كۈمۈشنى تاۋلاپ، چىقىندىسىنى ئايرىپ تاشلا،
ئاندىن زەرگەر قۇيۇپ چىقىدۇ نەپىس بىر قاچا.
[5] ئاۋۋال پادىشاھنىڭ ھۇزۇرىدىن قوغلىۋەت يامان مەسلىھەتچىلەرنى،
ئاندىن ھەققانىيەت بىلەن مۇستەھكەم بولار ئۇنىڭ تەختى.

[6] پادىشاھنىڭ ئالدىدا ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتما،
ياكى ئەربابلارنىڭ ئورنىدا تۇرۇۋالما.
[7] چۈنكى ئورنۇڭنى جانابقا بېرىشكە چاقىرىلىپ، پەگاھقا چۈشۈپ قالغاندىن،
باشقىلارنىڭ تەكلىپ قىلىشى بىلەن پەگاھتىن تۆرگە ئۆتكىنىڭ ئەۋزەل.

---

* سۇلايمان پادىشاھنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئىسرائىللارنىڭ ئون ئىككى قەبىلىدىن ئونى سۇلايماننىڭ ئوغلىنىڭ پادىشاھلىق قىلىشىغا قارشى تۇرۇپ، ئۆزلىرى ئايرىم پادىشاھلىق قۇرىدۇ. بۇ پادىشاھلىق ئىسرائىلىيە پادىشاھلىقى، قالغان ئىككى قەبىلە سۇلايماننىڭ ئوغلى ھوكۈمرانلىقىدا قۇرۇلغان پادىشاھلىق يەھۇدىيە پادىشاھلىقى دەپ ئاتىلىدۇ.

8 ئالدىراڭغۇلۇق بىلەن سوتقا ئەرز قىلما،
قانداق قىلسەن مۇبادا يېقىنىڭ سېنى شەرمەندە قىلسا؟

9 مۇنازىرىلەش يېقىنىڭ بىلەن سېنىڭ ھەق بولسا،
لېكىن باشقىلارنىڭ سىرىنى ئاچما.
10 بولمىسا، بۇنى ئاڭلىغۇچى قالدۇرار سېنى ئۇياتقا،
قۇتۇلالمايسەن سېسىق نامدىن شۇ چاغدا.

11 جايىدا قىلىنغان سۆزلەر،
كۈمۈش تاۋاققا تىزىلغان ئالتۇن ئالمىلاردەكتۇر.

12 قۇلاق سالغۇچى ئۈچۈن دانالارنىڭ تەنبىھى،
گويا ئالتۇن ھالقا ياكى ساپ ئالتۇن بېزەك كەبى.

13 ئەۋەتكۈچى ئۈچۈن ساداقەتمەن ئەلچى،
خۇددى ئورما ۋاقتىدا قار سوغۇقى كەبى،
چۈنكى ئۇرغۇتار ئۇ خوجايىنىنىڭ روھىنى.

14 سوۋغات بېرىمەن دەپ ماختانغان لېكىن بەرمىگەن كىشى،
خۇددى يامغۇرى يوق قارا بۇلۇت ۋە بوران كەبى.

15 سەۋر ـ تاقەت بىلەن سۆزلىگەندە ھۆكۈمدار كۆنەر.
يۇمشاق سۆز سۆڭەكتىن ئۆتەر.

16 ھەسەلگە ئېرىشكەندە پەقەت تويغۇچىلا يە،
كۆپ يەپ يانداۋرۇۋەتمە.

17 ئاز دەسسىگىن قوشناڭنىڭ بوسۇغىسىغا،
تويۇپ سەندىن ئۆچ بولۇپ قالار بولمىسا.

18 يېقىنىغا قارشى يالغان گۇۋاھلىق بەرگۈچى،
گويا توقماق، قىلىچ ۋە ئۆتكۈر ئوقتا زەربە بەرگەن كەبى.

19 ئېغىر كۈنلەردە تايىنىش ۋاپاسىزغا،
ئوخشار چىرىگەن چىش، سۇنغان پۇتقا.

20 ناخشا ئېيتىپ بېرىش غەمكىن كىشىگە،
ئوخشار سوغۇق كۈندە كىيىمنى سالدۇرۇۋالغانغا،
ياكى تۇز قۇيغاندەك يارىسىغا.

21 دۈشمىنىڭ ئاچ بولسا، نان بەر،
ئۇسسىغان بولسا، سۇ بەر.
22 خىجالەتتە قالدۇرسەن ئۇنى شۇندا،
ياندۇرار پەرۋەردىگار ساڭا.

23 شىمال تەرەپتىن چىققان شامال قاتتىق يامغۇر ياغدۇرار،
چېقىمچىلىق بولسا غەزەپنى چىرايىغا چىقارار.

24 سوقۇشقاق خوتۇن بىلەن بىر ئۆيدە ياشاشتىن،
ئەۋزەلدۇر ئۆگزىنىڭ بىر بۇلۇڭىدا ياشاش.

25 يىراق يۇرتتىن كەلگەن خوش خەۋەر خۇددى،
چاڭقاشنى قاندۇرغان مۇزدەك سۇ كەبى.

26 رەزىلگە يول قويغان ھەققانىي كشى،
خۇددى لېيىپ كەتكەن بۇلاق، بۇلغانغان قۇدۇق كەبى.

27 ياخشى ئەمەستۇر ھەسەلنى ھەددىدىن زىيادە يېيىش،
شەرەپلىك ئەمەستۇر شۆھرەتپەرەسلىك قوغلىشىش.

28 ئۆزىنى تۇتۇۋالالمايدىغان كشى،
خۇددى سېپىلى بۇزۇۋېتىلگەن شەھەر كەبى.

26 1 يازدا قار، ئورما ۋاقتىدا يامغۇر قاملاشمىغاندەك،
ئەخمەققىمۇ ئىززەت ـ ھۆرمەت قاملاشماس.

2 قۇشقاچ ئۇچۇپ، قارلىغاچ قانات قاققاندەك،
سەۋەبسىز قارغاشمۇ كشىگە تەگمەس.

3 ياراشقاندەك قامچا ئاتقا، نوختا ئېشەككە،
يارىشار دەررە ئەخمەقنىڭ دۇمبىسىگە.

4 جاۋاپ قايتۇرما ئەقىلسىزنىڭ ئەخمەقلىقىگە يارىشا،
ئۇنىڭغا ئوخشاپ قالسەن بولمىسا.

5 جاۋاپ قايتۇر ئەقىلسىزنىڭ ئەخمەقلىقىگە يارىشا،
ئۇ ئۆزىنى ئەقىللىق چاغلاپ قالار بولمىسا.

6 ئەخمەقتىن خەۋەر يوللىغان كشى،
گويا ئۆز پۇتىنى ئۆزى چاپقان، زەھەر يۇتقان كەبى.

7 كارغا كەلمىگەندەك پۈتلىرى توكۇرنىڭ،
كارغا كەلمەس ئاغزىدىكى پەند ـ نەسىھەت ئەخمەقنىڭ.

8 ئىززەت ـ ھۆرمەت بىلدۈرۈش ئەخمەققە،
ئوخشار سالغىغا تاشنى باغلاپ قويغانغا.

9 پەند ـ نەسىھەت ئەخمەقنىڭ ئاغزىدىكى،
گويا مەست شىلتىۋاتقان تىكەنلىك شاخ كەبى.

10 يالىلسا ئەخمەقنى ياكى ئۈدۈل كەلگەن ئادەمنى كىمكى،
بولار قارىغۇلارچە ئوق ئاتقان مەرگەن كەبى.

11 ئىت ئايلىنىپ كېلىپ يالىغاندەك ئۆز قۇسۇقىنى،
قايتار ئەخمەق ئۆز ئەخمەقلىقىنى.

12 كۆردۈڭمۇ ئۆزىنى ئاقىل چاغلىغان كىشىنى؟
ئۇنىڭدىن ئۈمىد كۈتكەندىن ئەخمەقتىن ئۈمىد كۈتكەن ياخشى.

13 ھۇرۇن دەركى: «شىر باردۇر كوچا ۋە مەيدانىدا».

14 ئېچىلىپ ـ يېپىلار ئىشىك مۈجۈقىدا،
ئېغىناپ ياتار ھۇرۇن كارىۋىتىدا.

15 ھۇرۇن سۈنار قولىنى قاچىغا،
غىزانى ئاغزىغا سېلىشقىمۇ ئېرىنەر ھەتتا.

16 ھۇرۇن ئۆزىنى شۇنداق چاغلار،
ھەتتا ئاقىلانە جاۋاب بېرىدىغان يەتتە كىشىدىنمۇ ئاقىل سانار.

17 ئارىلىشىش ئۆزىگە مۇناسىۋەتسىز جاڭجالغا،
ئوخشار ئۆتۈپ كېتىۋاتقان ئىتنىڭ قۇلىقىنى تارتقانغا.

18-19 ئۆز يېقىنىنى ئالداپ، «چاقچاق قىلىپ قويدۇم» دېگۈچى،
خۇددى ئوتلۇق، ئەجەللىك ئوقلارنى ئاتقان تەلۋە كەبى.

20 ئوت ئۆچەر ئوتۇن بولمىسا،
جېدەل تۈگەر چېقىمچى بولمىسا.

21 خۇددى چوغ ئۈستىگە سالغان كۆمۈر كەبى،
ئوت ئۈستىگە تاشلىغان ئوتۇن كەبى،
ئۇلغايتار جېدەلخور جېدەل ـ ماجىرانى.

22 ئوخشار غەيۋەتچىنىڭ سۆزلىرى مەززىلىك تاماققا،
تەنگە سىڭىپ كېتەر تېزلا.

23 تىلى ھەسەل، دىلى زەھەر كىشى،
كۈمۈش ھەل بېرىلگەن ساپال قاچىنىڭ ئۆزى.

24 ئۆچمەنلىك قىلغۇچى چىرايلىق سۆز بىلەن نىقابلىنار،
بىراق كۆڭلىدە ھىيلە ـ مىكىر ساقلار.

25 شۇڭا ئىشىنىپ كەتمە ئۇ مۇلايىم سۆزلىگەندە،
چۈنكى يەتتە قات ئىپلاسلىق باردۇر ئۇنىڭ قەلبىدە.

26 ئۆچمەنلىكىنى ئۇ ھىيلىگەرلىك بىلەن ياپار،
لېكىن ئۇنىڭ رەزىللىكى جامائەت ئالدىدا ئاشكارا بولار.

27 كىشىگە ئورا كولىغان ئۆزى چۈشەر،
ئۆزگىگە دومىلاتقان تاش ئۆزىگە قايتار.

28 يالغانچى ئۆزى زىيان كەلتۈرگەنلەرنى ئۆچ كۆرەر،
خۇشامەتچى ھالاكەت ئېلىپ كېلەر.

27 1 ماختانما ئەتىكى كۈنۈڭ بىلەن،
چۈنكى ئەتىنىڭ نېمە ئېلىپ كېلىشىنى بىلمەيسەن.

2 ماختانما ئۆز ئۆزۈڭدىن، سېنى باشقىلار ماختىسۇن،
ماختانما ئۆز ئاغزىڭ بىلەن، سېنى ياتلار ماختىسۇن.

3 تاشمۇ ھەم قۇممۇ ئېغىر،
بىراق ئەخمەق كەلتۈرگەن ئازاب ئىككىسىدىنمۇ ئېغىر.

4 غەزەپ رەھىمسىزدۇر، قەھر ئوخشار كەلكۈنگە،
بىراق تاقابىل تۇرالار كىممۇ كۈندىشىنىڭ كۈندەشلىكىگە؟

5 ئاشكارا تەنبىھ يوشۇرۇن مۇھەببەتتىن ئەلادۇر.

6 دوستۇڭنىڭ سالغان جاراھىتى ئۇنىڭ ۋاپادارلىقىدىندۇر،
دۈشمىنىڭنىڭ سۆيۈشلىرى بولسا ھىيلىگەرلىكىدىندۇر.

7 بىزاردۇر توق كىشى ھەسەلدىنمۇ،
تاتلىقتۇر ئاچلىقتا ھەرقانداق ئاچچىق نەرسىمۇ.

8 ئۆيىدىن ئايرىلغان كىشى،
ئۇۋىسىدىن ئايرىلغان قۇش كەبى.

9 ئاچار خۇشبۇي ماي ۋە ئەتىر كىشىنىڭ كۆڭلىنى،
سەمىمىي مەسلىھەتتىدىن بىلىنەر دوستىنىڭ غەمخورلۇقى.

10 ئۆز دوستۇڭ ھەم ئاتاڭنىڭ دوستىنى تاشلىما،
بېشىڭغا كۈن چۈشكەندە تۇغقىنىڭنىڭ ئۆيىگە بارما.
ئەلادۇر يىراقتىكى تۇغقاندىن يېقىندىكى قوشنا.

11 ئەي ئوغلۇم، دانالىق تاپ، كۆڭلۈمنى چۆمدۈر خۇشاللىققا،
شۇندا جاۋاب قايتۇرالايمەن مېنى تەنقىد قىلغانلارغا.

12 زېرەك كىشى خەۋپ ـ خەتەرنى كۆرۈپ قاچار،
نادان قارىغۇلارچە ئالغا بېسىپ ئازاب تارتار.

13 ياتقا كاپالەت بەرگۈچىدىن كېپىلگە تونىنى ئېلىۋال،
ناتونۇشقا كېپىل بولغۇچىدىن كېپىللىك ئال.

14 كىمكى تاڭ سەھەردە ۋارقىراپ قوشنىسىدىن ئامانلىق سورىسا،
بۇ قارىغىغاندەك ئاڭلىنار قوشنىسىغا.

15 سوقۇشقاق خوتۇن ئوخشار،
يامغۇرلۇق كۈندە تورۇستىن توختىماي تامچىلىغان تامچىغا.
16 ئوخشار ئۇنى توسۇشنىڭ ئۆزى بوراننى توسۇشقا،
ياكى ئوڭ قولى بىلەن ماي چاڭگاللىغانغا.

17 تۆمۈر تۆمۈرنى بىلەيدۇ،
ئادەم ئادەمنى ئۆتكۈرلەشتۈرىدۇ.

18 مېۋىسىنى يەر ئەنجۈر كۆچىتىنى پەرۋىش قىلغۇچى،
ئىززەتكە ئېرىشەر خوجايىننى ياخشى كۈتكۈچى.

19 سۇ ئادەمنىڭ يۈزىنى ئەكس ئەتتۈرگەن كەبى،
ئادەمنىڭ ئۆزىنى ئەكس ئەتتۈرەر يۈرىكى.

20 ھېچ تويماس گۆر ۋە ئۆلۈكلەر ماكانى،
قانائەت تاپماس ئادەمنىڭ نەپسى.

21 تاۋلىنار ئالتۇن ـ كۈمۈش ئوتتا،
سىنىلار ئادەم ماختالغاندا.

22 سوقساڭمۇ بۇغداي سوققاندەك ئەخمەقنى،
ئايرىلماس يەنىلا ئۇنىڭدىن ئەخمەقلىقى.

23 پادىلىرىڭنىڭ ئەھۋالىنى ئوبدان ئىگىلە،
مال ـ ۋارانلىرىڭغا ياخشى قارا.
24 چۈنكى بايلىق مەڭگۈلۈك بولماس،

قالماس تاجمۇ ئەۋلادتىن ـ ئەۋلادقا مىراس.
25 چۆپلەر قۇرۇپ، يېڭى چۆپلەر ئۆسۈپ چىققاندا،
تاغ باغرىدىكى ئوتلار ئورۇلغاندا،
26 قويلارنىڭ يۇڭلىرى ساڭا كىيىملىك بولار،
ئۆچكىلەرنى ساتقان پۇل بىر ئېتىزغا يارار.
27 يېتەرلىك بولار سۈتى ئۆچكىلەرنىڭ،
ئوزۇقىغا سېنىڭ ۋە ئائىلەڭنىڭ،
تۇرمۇشىنى قامدىشىغا ھەم دېدەكلىرىڭنىڭ.

28 [1]قاچار ھېچكىم قوغلىمىسىمۇ يامانلار،
شىردەك باتۇردۇر ھەققانىيلار.

2 كۆپىيەر ھۆكۈمدارلار گۇناھ كۆپەيسە يۇرتتا،
مۇقىملىق داۋاملىشار دانا ۋە بىلىملىك ھۆكۈمدار بولغاندا.

3 كەمبەغەل كەمبەغەلنى بوزەك قىلسا،
ئوخشار زىرائەتلەرنى نابۇت قىلىدىغان قارا يامغۇرغا.

4 پەرۋەردىگارنىڭ تەلىمىدىن ۋاز كېچىش يامانلارنى ماختىغانلىقتۇر،
ئۇنىڭ تەلىمىگە ئەمەل قىلىش يامانلار بىلەن قارشىلاشقانلىقتۇر.

5 چۈشەنمەس رەزىللەر ئادالەتنى،
تولۇق چۈشىنەر پەرۋەردىگارغا تەلپۈنگۈچىلەر ئۇنى.

6 دىيانەت يولىدا ماڭغان كەمبەغەل كىشى،
ئەگرى يولدا يۈرگەن بايدىن ياخشى.

7 ئاقىل ئوغۇلدۇر پەرۋەردىگارنىڭ تەلىمىگە ئەمەل قىلغان،
ئاتىسىنى نومۇسقا قالدۇرار نان قېپىلارغا ھەمراھ بولغان.

8 جازانىخورلۇق بىلەن بايلىقنى كۆپەيتكەن كىشىنىڭ بايلىقى،
كەمبەغەللەرگە ساخاۋەت قىلغۇچى ئۈچۈن قالار ئاخىرى.

9 پەرۋەردىگارنىڭ تەلىمىگە كىمكى قۇلاق سالمىسا،
ئۇنىڭ دۇئالىرىمۇ يىرگىنچلىكتۇر ھەتتا.

10 دۇرۇسلارنى يامان يولغا ئازدۇرغۇچى چۇشەر ئۆزى كولىغان ئورىغا.
پاك ـ دىيانەتلىك مىراسخور بولار ياخشىلىققا.

11 دانادۇر باي ئۆز نەزىرىدە،
ئايانداۇر ئۇنىڭ قانداقلىقى زېرەك كەمبەغەلگە.

12 جاھاننى قاپلار تەنتەنە ھەققانىيلار ھوقۇق تۇتسا،
ئادەملەر ئۆزىنى قاچۇرار يامانلار ھاكىمىيەت يۈرگۈزسە.

13 روناق تاپالماس ئۆز گۇناھلىرىنى يوشۇرغان،
رەھىم ـ شەپقەتكە ئېرىشەر گۇناھلىرىنى ئىقرار قىلىپ قول ئۈزگەن.

14 بەختلىكتۇر پەرۋەردىگاردىن ئەيمەنگەن ھەمىشە،
ئۇچرار بوينى قاتتىق بالايىئاپەتكە.

15 يوقسۇللارنىڭ ئۈستىدىكى رەزىل ھۆكۈمدار،
ھۆركىرەپ تۇرغان شىر، ئۇۋ ئىزدەپ يۈرگەن ئېيىققا ئوخشار.

16 ئەقىلسىز ھۆكۈمدار قاتتىق زالىملىق سالار،
ھارام بايلىقتىن نەپرەتلەنگەننىڭ ئۆمۈرى ئۇزىرار.

17 قان تۆكۈپ ۋىجدان ئازابى تارتقۇچى قېچىپ يۈرەر ئۆلگۈچە،
قىلمىسۇن ئۇنى ھېچكىم ھىمايە.

18 قۇتقۇزۇلار دىيانەت يولىدا ماڭغان،
تويۇقسىز يىقىلار ئەگرى يولدا ماڭغان.

19 يېرىگە ئىشلىگەننىڭ قورسىقى توق بولار.
قۇرۇق خىيال سۈرگەن تولىمۇ يوقسۇللۇققا قالار.

20 ئېرىشەر مول بەرىكەتكە سادىق كىشى،
جازاسىز قالماس بايلىققا ئېرىششكە ئالدىرىغۇچى.

21 بىرىگە يان بېسىش ياماندۇر،
بىراق ئادەم بىر بۇردا نان ئۈچۈنمۇ بۇنداق گۇناھنى ئۆتكۈزۈر.

22 ئاچكۆز ئالدىرار باي بولۇشقا،
بىلمەي قالار ئۇ يوقسۇللۇق چۈشۈشنى ئۆز بېشىغا.

23 باشقىلارنىڭ خاتالىقىغا تەنبىھ بەرگۈچى خۇشامەتچىگە قارىغاندا،
كۆپ ھىممەت تاپار ئاخىرىدا.

24 ئاتا ـ ئانىسىنى بۇلاپ، يەنە «بۇ گۇناھ ئەمەس» دېگەن،
بىر قاتاردا سانىلار جانغا زامىن بولغۇچى بىلەن.

25 جېدەل ـ ماجىرا تېرار ئاچكۆزلۈك قىلغان،
راۋاج تاپار پەرۋەردىگارغا ئىشەنچ باغلىغان.

26 ئەخمەقتۇر ئۆز ئەقلىگە ئىشەنگەن،
ئامان قالار دانالىق بىلەن ئىش تۇتقان.

27 موھتاجلىقتا قالماس نامراتلارغا خەيرخاھلىق قىلغان،
نۇرغۇن لەنەتكە قالار ئۇلارنى كۆرمەسكە سالغان.

28 يامانلار ھوقۇق تۇتسا، ئادەملەر ئۆزىنى قاچۇرار،
ئۇلار زاۋال تاپسا، ھەققانىيلار ھوقۇق تۇتار.

29

1 كىمكى قايتا ـ قايتا ئەيىبلەنگەندىمۇ بوينى قاتتىقلىق قىلسا،
تۇيۇقسىز بىتچىت بولۇپ، قالار قۇتقۇزۇلغۇسىز ھالغا.

2 پۇقرا شادلىنار ھەققانىيلار ھوقۇق تۇتسا،
ناله ـ پەرياد كۆتۈرەر رەزىللەر ھۆكۈم سۈرسە.

3 ئاتىسىنى شادلاندۇرار دانالىقنى سۆيگەن ئوغۇل،
مال ـ مۈلكىنى بۇزۇپ ـ چاچار پاھىشىلەرگە ھەمراھ بولغان ئوغۇل.

4 پادىشاھ مۈستەھكەم قىلار ئادالەت بىلەن يۇرتنى،
پارىخور بولسا زاۋال تاپقۇزار ئۇنى.

5 ئۆز يېقىنىغا خۇشامەت قىلغان كىشى،
گويا پۇتىغا قاپقان قۇرغان كەبى.

6 ئۆزىگە تۇزاق قۇرار يامانىنىڭ گۇناھى،
ناخشا ئېيتىپ شادلىنار ھەققانىي.

7 ھەققانىي كۆڭۈل بۆلەر كەمبەغەللەرنىڭ ھوقۇقىغا،
رەزىللەرنىڭ كارى بولماس بۇنىڭغا.

8 مازاقچىلار قۇترىتىپ قالايمىقانلاشتۇرار پۈتۈن شەھەرنى،
بىراق ئاقىللار ياندۇرار قەھر ـ غەزەپنى.

9 ئاقىل ئەخمەق بىلەن دەۋاغا چۈشكىنىدە،
تىنچلىق بولماس، ئەخمەق ھۇرپىيىپ قىلار مەسخىرە.

10 دىيانەتلىكتىن نەپرەتلىنەر قانخورلار،
ئالماقچى بولار دۇرۇسنىڭ جېنىنى ئۇلار.

11 ئەخمەق بىراقلا ئاشكارىلار غەزىپىنى،
ئاقىل بېسىۋالار ئۆزىنى.

12 ھۆكۈمدار يالغان سۆزلەرگە قۇلاق سالسا،
بارلىق ئەمەلدارلىرى ماڭار يامان يولغا.

13 گاداي ۋە ئۇنى ئەزگۈچىنىڭ ئورتاقلىقى شۇكى،
پەرۋەردىگاردۇر ھەر ئىككىلىسىنىڭ كۆزىگە نۇر بەرگۈچى.

14 پادىشاھ ئادالەت بىلەن ھۆكۈم قىلسا ئاجىزلارغا،
مەھكەم تۇرار ئۇنىڭ تەختى مەڭگۈگە.

15 تاياق ۋە تەنبىھ ئەقىل تاپقۇزار بالىغا،
ئۆز مەيلىگە قويۇپ بېرىلگەن بالا ئۇيات كەلتۈرەر ئانىسىغا.

16 ناھەقلىق كۆپىيەر ھوقۇق تۈتسا يامانلار،
ئۇلارنىڭ يىقىلغىنىنى كۆرەر ھەققانىيلار.

17 ئوغلۇڭنى تەربىيىلىسەڭ، ئارام تاپقۇزار ئۇ سېنى،
سۆيۈندۈرەر ھەم كۆڭلۈڭنى.

18 خەلق تىزگىنسىز قالار، بولمىسا پەرۋەردىگارنىڭ ۋەھيىسى،
بەختلىك بولار ئۇنىڭ تەلىمىگە ئەمەل قىلىدىغان كىشى.

19 سۆز بىلەنلا تۈزەتكىلى بولماس قۇلنىڭ خاتالىقىنى،
ئېتىبار قىلماس ئۇ چۈشەنسىمۇ سۆزۈڭنى.

20 كۆرگەنمۇ ئويلىماي سۆزلەيدىغان كىشىنى؟
ئۇنىڭدىن ئۈمىد كۈتكەندىن ئەخمەقتىن ئۈمىد كۈتكەن ياخشى.

21 كىمكى قۇلنى كىچىكىدىن ئۆز مەيلىگە قويىۋەتسە،
ئاخىرى ئۇ قۇل ئاۋارىچىلىق ئېلىپ كېلەر ئۆزىگە.

22 تېرىككەك جېدەل ـ ماجىرا قوزغاپ تۇرار،
مىجەزى ئىتتىك كىشىنىڭ گۇناھلىرى كۆپ بولار.

23 كىشىنى پەس قىلار مەغرۇرلۇق،
ھۆرمەتكە ئېرىشتۈرەر كەمتەرلىك.

24 ئۆز جېنىغا دۈشمەن بولار ئوغرى بىلەن شېرىك بولغۇچى،
سوتتا يالغان ئېيتسا، لەنەتكە قېلىشنى ئاڭلاپ تۇرۇپمۇ ئۇ ئېيتماس راستتىنى.

25 بەندىدىن قورقۇش ئۆزى ئۈچۈن تۈزاق قۇرغانلىقتۇر،
لېكىن پەرۋەردىگارغا ئىشەنگەن ئادەم ئامان قالۇر.

26 ئىلتىپات ئىستەر كۆپ كىشىلەر ھۆكۈمدارىدىن،
ئادالەت كېلەر ئادەمگە پەرۋەردىگارىدىن.

27 يىرگىنەر ھەققانىيلار ناھەقچىلىق قىلغانلارىدىن،
يامانلار بولسا ئادىل يولدا ماڭغانلارىدىن.

ئاگۇرنىڭ پەند ـ نەسىھەتلىرى

30 1 ماسسالىق ياقەھنىڭ ئوغلى ئاگۇرنىڭ سۆزلىرى،
ئۇنىڭ ئىتىئىل بىلەن ئۇكالغا ئېيتقانلىرى:

2 ئىنسانلار ئارىسىدىكى ئەڭ نادىنى مەن ئىكەنمەن،
ئادەمدە بولۇشقا تېگىشلىك ئەقىل مەندە يوق ئىكەن،
3 دانالىقنى ئۆگىنەلمىدىم،
بىردىنبىر مۇقەددەس بولغۇچى ھەققىدە يوق ئىكەن ساۋاتىم.
4 كىم ئەرشكە چىققان ھەم ئەرشتىن چۈشكەن؟
كىم شامالنى قوللىرىدا تۇتقان؟
كىم سۇلارنى تونىغا يۆگىگەن؟
كىم يەر ـ زېمىننىڭ چېگرىسىنى بەلگىلىگەن؟
ئۇنىڭ ئىسمى نېمە؟ ئۇنىڭ ئوغلىنىڭ ئىسمىچۇ؟ بىلمەمسەن؟

5 خۇدانىڭ ھەربىر سۆزى ھەقىقەتتۇر،
ئۆزىنى پاناھلىغانلارغا ئۇ قالقاندۇر.
6 قوشما خۇدانىڭ سۆزلىرىگە ھېچنېمىنى،
بولمىسا ئۇ ئەيىبلەر سېنى، ئاشكارىلار يالغانچىلىقىڭنى.

7 ئى پەرۋەردىگار، تىلەيمەن ئىككى نەرسىنى سەندىن،
ئايىمغايسەن مەن ئۆلگۈچە بۇلارنى مەندىن.
8 مەندىن يىراق قىلغايسەن ساختىلىق ۋە يالغانچىلىقنى،
قىلمىغايسەن گاداي ياكى بايمۇ مېنى،
ئېھتىياجىمغا لايىق بەرگەيسەن رىزقىمنى.
9 چۈنكى بايىشاتلىق ئىچىدە سەندىن تېنىپ،
«پەرۋەردىگار كىممۇ؟» دەپ قالماي،
ياكى يوقسۇزچىلىقتا ئوغرىلىق قىلىپ،
ئى خۇدا، سېنىڭ نامىڭغا داغ كەلتۈرۈپ قويماي.

10 قۇلنى يامانلىما خوجايىنىغا،
قارغىۋېتەر قۇل سېنى، ئەيىبكار بولارسەن بولمىسا.

11 شۇنداقلارمۇ بارىكى، ئۆز ئاتىسىنى قارغايدىغان،
ئۆز ئانىسىغا بەخت تىلىمەيدىغان.
12 شۇنداقلارمۇ بارىكى، ئۆزلىرىنى پاك چاغلايدىغان،
ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭ مەينەتچىلىكى تازىلانمىغان.
13 شۇنداقلارمۇ بارىكى، چىقىپ تۇرار تەكەببۇرلۇقى كۆزلىرىدىن،
بېشى تاقىشار ئاسمانغا ھاكاۋۇرلۇقىدىن.
14 شۇنداقلارمۇ بارىكى،
يوقىتىش ئۈچۈن بۇ دۇنيادىن نامراتلارنى،

يالماش ئۈچۈن ئىنسانلار ئارىسىدىكى موھتاجلارنى،
باردۇر ئۇلارنىڭ قىلىچتەك چىشلىرى، پىچاقتەك ئېزىق چىشلىرى،

15 زۇلۇكنىڭ* ئىككى قىزى بار،
ئۇلار «بەرگىن، بەرگىن» دەپ توۋلىشار.

ئۈچ نەرسە باركى، ھېچ تويمايدىغان،
ياق، تۆت نەرسە بار، ئەسلا يېتەرلىك دېمەيدىغان،
ئۇلاركى:
16 گۆر، تۇغماس خوتۇن، قاغجىرىغان يەر ۋە يالماۋاتقان ئوت.

17 چوقۇلار جىلغىدىكى قاغىلار ياكى يەۋېتەر بۇركۈتنىڭ بالىلىرى،
ئاتىسىنى مەسخىرە قىلىپ، ئانىسىنى كەمسىتكۈچىنىڭ كۆزىنى.

18 ئۈچ ئىش باركى، مەن ئۈچۈن ئىنتايىن سىرلىق بولغان،
ياق، تۆت ئىش بار، ئەقلىم يەتمەيدىغان،
ئۇلاركى:
19 بۇركۈتنىڭ ئاسماندا ئۇچۇشى،
يىلاننىڭ تاشتا بېغىرلىشى،
كېمىنىڭ دېڭىزدا مېڭىشى.
يىگىتنىڭ قىزغا ئاشىق بولۇشى.

20 مۇنداقكى زىناخور خوتۇننىڭ تۇتقان يولى:

* زۇلۇك ــ بوغۇم تەنلىك ھايۋان. تېنى ئۇزۇنچاق ۋە سەل ياپىلاق، ئادەم ۋە ھايۋانلارنىڭ قېنىنى شورايدۇ.

ئوغرىلىقچە يەپ بولۇپ سۈرتەر ئۇ ئاغزىنى،
دەر: «قىلمىدىم مەن ھېچقانداق يامانلىقنى».

21 ئۇچ ئىش باركى، يەر ـ زېمىننى سىلكىندۈرىدىغان،
ياق، تۆت ئىش بار يەر كۆتۈرەلمەيدىغان.
ئۇلاركى:
22 قۇلنىڭ پادىشاھ بولۇشى،
ئەخمەقنىڭ راۋاج تېپىشى،
23 نەپرەتكە ئۇچرىغان ئايالنىڭ ئەرگە تېگىشى،
دېدەكنىڭ ئۆز خانىمىنىڭ ئورنىنى تارتىۋېلىشى.

24 دۇنيادا كىچىك تەنلىك،
تۆت خىل جانىۋار بار، بەكمۇ ئەقىللىق،
ئۇلاركى:
25 چۈمۈلە؛ گەرچە ئاجىز بولسىمۇ،
بىراق يازدا ئوزۇق تەييارلىۋېلىشنى بىلەر.
26 سۇغۇر؛ گەرچە كۈچسىز بولسىمۇ،
خادا تاشلارنىڭ ئارىسىغا ئۇۋا سالار.
27 چېكەتكە؛ گەرچە پادىشاھى بولمىسىمۇ،
لېكىن قاتار سەپ تۈزۈپ ماڭار.
28 كەسلەنچۈك؛ گەرچە ئۇنى قول بىلەن تۇتۇۋالغىلى بولسىمۇ،
لېكىن ئۇ خان ئوردىلىرىغىمۇ كىرىۋالار.

29 ئۇچ ھايۋان باركى، قەدەملىرى ھەيۋەتلىك،
ياق، تۆت جانىۋار بار، مېڭىشى ھەيۋەتلىك.
ئۇلاركى:

30 شىر؛ ھايۋاناتلار ئىچىدە ئەڭ كۈچلۈكى،
ھېچ نېمىدىن قورقماي ئارقىغا يانمايدىغان.
31 خوراز ۋە سەركە؛ گەۋدىسىنى كۆتۈرۈپ غادىيىپ ماڭىدىغان،
پادىشاھ؛ قوشۇننىڭ باشلاپ ماڭىدىغان.

32 گەر ئەخمەق بولۇپ، چوڭ تۇتساڭ ئۆزۈڭنى،
يامان غەرەزدە بولغان بولساڭ ۋە ياكى،
تۇت قولۇڭ بىلەن ئاغزىڭنى!

33 چىقار سېرىق ماي قايماق قوچۇلسا،
چىقار قان بىرىنىڭ بۇرنى مىجىلسا،
شۇنىڭدەك چىقار غەزەپتىن جېدەل ـ ماجىرا.

پادىشاھنىڭ ئانىسىنىڭ نەسىھىتى

31 1 ماسسا پادىشاھى لىمۇئېلنىڭ ئېيتقانلىرى،
ئانىسىنىڭ ئۇنىڭغا ئۆگەتكەنلىرى:

2 ئەي ئوغلۇم، باغرىمنى يېرىپ چىققان ئوغلۇم،
خۇدادىن تىلەپ ئالغان ئوغلۇم،
نېمە دېسەم بولار مەن ساڭا؟
3 كۈچ ـ قۇۋۋىتىڭنى سەرپ قىلما، ئۆمرۈڭنى بىكار قىلما،
پادىشاھلارنى ۋەيران قىلغۇچى خوتۇنلارغا.

4 ئەي لىمۇئېل، لايىق ئەمەس شاراب پادىشاھلارغا،
ياراشماس مەيگە بېرىلىش ھۆكۈمدارغا.
5 چۈنكى ئۇلار شاراب ئىچىپ، ئۇنتۇپ قالار قانۇننى،

بۇرمىلىۋېتەر ئېزىلگەنلەرنىڭ ھوقۇقىنى.
6 بەرگىن شارابنى ئۆلۈم گىردابىدا تۇرغانلارغا،
بەرگىن مەينى قايغۇ ـ ھەسرەت چەككەنلەرگە!
7 ئۇلار شاراب ئىچىپ، ئۇنتۇسۇن ئۆزلىرىنىڭ نامراتلىقىنى،
ئەسلەپ قالمىسۇن تارتقان دەردلىرىنى.

8 ئۆزىنى ئاقلىيالمايدىغانلار ئۈچۈن سۆزلىگىن،
ئاجىزلارنىڭ ھوقۇق ئۈچۈن ئاغزىڭنى ئاچقىن.
9 سۈكۈت قىلما، ئادىل ھۆكۈم قىلغىن،
يوقسۇل ۋە موھتاجلارنىڭ ھوقۇقىنى قوغدىغىن.

پەزىلەتلىك ئايال

10 كىم ئالالايدۇ پەزىلەتلىك ئايالنى؟
ئارتۇقتۇر گۆھەردىنمۇ ئۇنىڭ قەدىر ـ قىممىتى.
11 بۇنداق ئايالغا دىلىدىن ئىشەنچ قىلار ئېرى،
كەم بولماس ئېرىنىڭ ھېچ نەرسىسى.
12 ئېرىغا ياخشىلىق قىلار ئۇ ئۆمۈر بويى،
ئۇچراتماس زىيانغا ئۇنى.
13 ئۇ تاللاپ قوي يۈڭى ۋە كەندىر رەختنى،
ئۆز قولىدا ھەۋەس بىلەن پۈتكۈزەر كىيىم ـ كېچەكنى.
14 ئۇ سودا كېمىلىرى كەبى،
توشار يىراقتىن ئوزۇق ـ تۈلۈكلەرنى.
15 ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇ تاڭ سۈزۈلمەستە،
يېمەكلىك تەييارلار ئائىلىسىدىكىلەرگە،
ئىش تەقسىم قىلار دېدەكلىرىگە.
16 ئۇ ئېتىزنى كۆرۈپ ئويلانغاندىن كېيىن سېتىۋالار،

ئۆز ئەجرى بىلەن تاپقانلىرىغا ئۈزۈمزارلىق بەرپا قىلار.
17 ئىشقا مەھكەم باغلاپ ئۇ بېلىنى،
كۈچلەندۈرۈپ بىلەكلىرىنى.
18 كۆرەر ئىشلىگىنىنىڭ پايدىسىنى،
كېچىچە ئۆچۈرمەس چىرىغىنى.
19 ئايلاندۇرار ئۇ قولى بىلەن ئۇرچۇقنى،
ئېگىرەر بارماقلىرى بىلەن يىپنى.
20 ئايىماس ئۇ يوقسۇللاردىن يارىدىمىنى،
ئۇزىتار ھاجەتمەنلەرگە يارىدەم قولىنى.
21 قار ياغسىمۇ ئائىلىسىدىكىلەر ئۈچۈن يوقتۇر ئەندىشىسى،
چۈنكى قېلىن كىيىندۈرۈلگەن ئۇلارنىڭ ھەممىسى.
22 ئۆزى تىكەر ئۇ كارىۋات ياپقۇچلىرىنى،
نېپىز كەندىر، ئېسىل رەختلەردىندۇر ئۇنىڭ لباسلىرى.
23 ئېرى شەھەر دەرۋازىسى* ئالدىدا ئاقساقاللار بىلەن ئولتۇرۇر،
ئۇ يەردە ئۇنىڭ ئابرۇيى باردۇر.
24 ئۇ كەندىر رەختتىن تىكىپ ساتار كىيىملەرنى،
سودىگەرلەرگە ئۆتكۈزەر بەلباغلارنى.
25 كۈچ ـ قۇدرەت ۋە ئىززەت ـ ھۆرمەت ئۇنىڭ لباسى،
خۇشاللىق بىلەن كۈتۈۋالار ئۇ كېلەچەكنى.
26 ئۇ دانالىق بىلەن سۆزلەر،
مېھرىبانلارچە نەسىھەت بېرەر.
27 ئۇ ئائىلىسىدىكى ئىشلارنى ياخشى باشقۇرار،
يېتىپ يېمەس بىكار.

* شەھەر دەرۋازىسى ــ شــەھەرگە كىرىش ئېغىزى بولۇپ، بۇ يەردە يۇرت ئاقساقاللىرى دەۋالارنى بىر تەرەپ قىلىدۇ ھەم سودا ـ سېتىق، جامائەت يىغىلىشى، ئۈچۈر ئالماشتۇرۇش قاتارلىقلار ئېلىپ بېرىلىدۇ.

28 پەرزەنتلىرى ھۆرمەتتە ئۇنى تەرىپلەر،
ئېرىمۇ ئۇنى ماختاپ مۇنداق دەر:
29 «پەزىلەتلىك ئاياللار كۆپ ئىكەن،
لېكىن ھەممىسىدىن ئارتۇق تۇرارسەن، ئېشىپ چۈشىسەن».
30 ئالدامچىدۇر جەلپكارلىق، بىر كۆپۈكتۇر ھۆسن ـ جامال،
ماختاشقا ئېرىشەر پەرۋەردىگاردىن ئەيمىنىدىغان ئايال.
31 ئۇنىڭ مېھنىتىنىڭ مېۋىلىرىگە لايىق تەرىپلەڭلار ئۇنى،
شەھەر دەرۋازىلىرىدا ماختاشقا ئېرىشتۈرسۇن ئۇنى ئۇنىڭ ئەجرلىرى!

«پەند ـ نەسىھەتلەر»

مۇقەددەس كىتابتىن بىر پارچە

(ھازىرقى زامان ئۇيغۇرچە تەرجىمىسى)

《圣经中的〈箴言〉》

（现代维吾尔文译本）

جېنۋەي چەكلىك ھەسسىدارلىق شىركىتى نەشر قىلدى

鎮 偉 有 限 公 司 出版

中国 香港 جۇڭگو شياڭگاڭ

كومپيۇتېر تور ئادرېسى: www.UMKJ.org

ئېلېكترونلۇق پوچتا ئادرېسى: kitab@UMKJ.org

2011 ـ يىل 5 ـ ئاي 1 ـ نەشرى

2011 ـ يىل 5 ـ ئاي 1 ـ بېسىلىشى

ISBN 978-962-8457-11-3

© ئۇيغۇرچە «مۇقەددەس كىتاب» جەمئىيىتى